

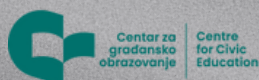
Ovaj projekat finansira
Evropska unija

MREŽA ZA
OMLADINSKI
AKTIVIZAM
Crne Gore

ČLAN PO ČLAN

KOMPARATIVNA ANALIZA ZAKONA O MLADIMA

Centar za
građansko
obrazovanje | Centre
for Civic
Education

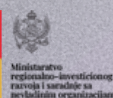
Friedrich
Ebert
Stiftung

MIMNE ME

Ministarstvo
sporta i
mladih

Ministarstvo
regulativno-inovacionog
razvoja i saradnje sa
nevladinim organizacijama

ČLÁN PO ČLÁN

KOMPARATIVNA ANALIZA ZAKONA O MLADIMA

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Član po član: komparativna analiza Zakona o mladima

Izdavač:

Mreža za omladinski aktivizam Crne Gore

Za izdavača:

David Vukićević, predsjednik

Urednik:

David Vukićević

Autorka:

Sofija Kirsanov

Dizajn i produkcija:

Mreža za omladinski aktivizam Crne Gore

Štampa:

ClickPrint

Avgust 2025. godine

Publikacija je nastala u okviru projekta „Član po član: jačanje institucionalne podrške mladima” koji sprovodi Mreža za omladinski aktivizam Crne Gore, u partnerstvu sa NVO “Obrazovanje za znanje”, a u saradnji sa Kancelarijom za mlade Sekretarijata za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom Glavnog grada Podgorice, a podržana je kroz program “SINERGIJA Crna Gora - jačanje omladinskih mreža i osnaživanje otpornih grupa i mladih u Crnoj Gori”, koji vodi Centar za građansko obrazovanje (CGO) sa fondacijom Friedrich Ebert (FES) i NVO Multimedijski (MMNE), u saradnji sa Ministarstvom sporta i mladih, uz finansiranje Evropske unije i kofinansiranje Ministarstva regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama.

Sadržaj

Uvod	1
Pregled postojećeg Zakona o mladima u Crnoj Gori	4
Analiza zakonskih rješenja iz zemalja regiona	11
Uporedna tabela ključnih elemenata sa zemljama regiona	37
Analiza najboljih praksi zemalja EU	40
Uporedna tabela ključnih elemenata sa zemljama EU	60
Preporuke za izmjene Zakona o mladima	61
Zaključak	63
Bibliografija	64

Uvod

Mladi čine okosnicu svakog društva, ali predstavljaju resurs koji mora biti njegovan da bi ostvario svoj puni potencijal. Prema popisu iz 2023. godine, 108.758 građana i građanki Crne Gore pripada starosnoj grupi od 15 do 29 godina. No, po istraživanjima koja je sprovedla DeFacto Consultancy za potrebe izrade Strategije za mlade 2023-2027, suočava se s izazovima koji ih sprečavaju da u potpunosti doprinesu zajednici: nesigurno zapošljavanje, slab pristup javnim uslugama i ograničeni uticaj na javne politike. Ovi izazovi ne proizlaze isključivo iz ekonomskih i društvenih okolnosti, već i iz nedovoljno prilagođenog zakonskog i institucionalnog okvira koji ne prepoznaje specifične potrebe i kapacitete mladih.

Razvoj omladinske politike u Crnoj Gori započeo je 2006. godine usvajanjem prvog Nacionalnog akcionog plana za mlade (2006-2011), koji je definisao prioritete u oblastima poput obrazovanja, zapošljavanja, zdravlja, ljudskih prava, informisanja i participacije.

Ovaj dokument označio je početak strateškog pristupa mladima, ali je ubrzo postalo jasno da institucije same ne mogu odgovoriti na sve potrebe mladih. Umjesto toga, izgrađen je kompleksan sistem koji uključuje širok spektar aktera: nevladine i omladinske organizacije, lokalne samouprave, državne institucije i međunarodne partnere. Posebno značajnu ulogu igraju sami mladi, bilo kroz formalne organizacije ili neformalne inicijative, čime direktno doprinose oblikovanju politika i programa koji se tiču njihove generacije.

Za razliku od mnogih članica EU, koji pitanja koja se tiču mladih integrišu kroz niz sektorskih zakona, Crna Gora se odlučila za drugačiji pristup, te je 2016. godine usvojena prva verzija Zakona o mladima. Ovaj zakonski tekst postavio je stabilan temelj za razvoj omladinskih servisa, participaciju u savjetodavnim tijelima i afirmaciju omladinskog rada. Tri godine kasnije, 2019. godine, usvojen je novi Zakon o mladima.

Ipak, iskustva iz prakse i rezultati konsultacija sprovedenih tokom izrade Strategije za mlade 2023-2027 pokazuju da je zakon ostao nedorečen u ključnim segmentima: status omladinskih organizacija, operativno finansiranje i profesionalizacija omladinskog rada i dalje nisu sistemski riješeni.

Evropska strategija za mlade (2019-2027) ističe važnost jačanja uloge mladih kao aktivnih građana, partnera i inovatora. Upravo kroz prizmu evropskih standarda i praksi jasno se pokazuje potreba za redefinisanjem domaćeg zakonodavnog pristupa, ne samo kroz simbolično uključivanje mladih, već kroz stvaranje uslova za stabilno i dugoročno djelovanje omladinskih organizacija, unapređenje njihove autonomije i osiguranje resursa za kvalitetan omladinski rad.

Povod za sprovođenje analize je proces izrade i planirane izmjene Zakona o mladima u Crnoj Gori, s posebnim fokusom na prepoznavanje omladinskih organizacija kao posebne kategorije organizacija civilnog društva (OCD) i obezbjeđenje operativnih sredstava za njihovo funkcionisanje. Analiza će poslužiti kao stručna osnova za formulaciju konkretnih preporuka za izmjene zakona, koje će biti upućene donosiocima odluka i dostupne široj javnosti u cilju transparentnog zagovaranja.

Cilj kojem težimo je da novo zakonsko rješenje adekvatno ispunji fundamentalnu ulogu koju ova vrsta propisa ima: da služi kao uporište omladinskog rada i omladinske participacije, ali i alat za osnaživanje mladih da postanu stvarni partneri u razvoju Crne Gore.

Specifični ciljevi analize

Analiza je osmišljena kako bi, kroz sistematsko upoređivanje međunarodnih zakonskih rješenja i praksi, odgovorila na sljedeća ključna pitanja relevantna za unapređenje Zakona o mladima u Crnoj Gori i jačanje uloge omladinskih organizacija kao partnera u društvenom razvoju:

#	Pitanja
1.	Kako se u zakonu definišu omladinske organizacije i ko se sve smatra subjektom omladinskog sektora?
2.	Da li zakon pruža pravnu i finansijsku autonomiju omladinskim organizacijama, uključujući operativno (strukturno) finansiranje?
3.	Koji su institucionalni mehanizmi podrške (npr. savjeti za mlade, nacionalne komisije, krovne organizacije)?
4.	Kako se reguliše omladinski rad i da li postoji zakonsko prepoznavanje omladinskog rada kao posebne djelatnosti, u cilju profesionalizacije omladinskog rada?
5.	Da li postoje mehanizmi akreditacije omladinskih radnika i organizacija radi osiguranja kvaliteta?
6.	Postoji li zakonsko pravo na infrastrukturu i prostore za rad omladinskih organizacija?
7.	Da li je omogućeno uključivanje omladinskih organizacija u formalne procese donošenja odluka?
8.	Kako se podržava razvoj mreža i saveza omladinskih organizacija na nacionalnom i lokalnom nivou?

*Strukturalno (operativno) finansiranje je oblik finansijske podrške koji se dodjeljuje organizacijama za pokriće osnovnih, stalnih troškova njihovog rada (npr. zakup prostora, režije – struja, voda, internet, grijanje; plate zaposlenih; računovodstvene usluge; administracija; kancelarijski materijal; održavanje opreme; troškovi upravljačkih tijela; izrada strategija i planova; osnovne obuke osoblja; komunikacija i promocija rada organizacije), a ne za konkretne projekte ili jednokratne aktivnosti.

*Krovna organizacija je organizacija koja okuplja i zastupa više omladinskih organizacija, često na nacionalnom nivou, i služi kao njihov zajednički glas prema institucijama.

*Profesionalizacija omladinskog rada je proces kojim se omladinski rad prepoznaje kao relevantna i kvalifikovana djelatnost kroz obuke, sertifikate i zakonsko priznanje.

*Akreditacija omladinskih radnika i organizacija je proces formalnog priznavanja kvaliteta rada omladinskih radnika ili organizacija kroz definisane standarde i verifikovane obuke.

*Pravo na infrastrukturu je zakonska mogućnost da omladinske organizacije imaju pristup ili upravljaju prostorima za svoj rad (npr. omladinski klubovi, centri).

Metodologija i izbor slučajeva

Analiza je sprovedena metodom desk research-a, kroz detaljan pregled zakonskih tekstova, strateških dokumenata i stručnih izvještaja iz odabranih zemalja.

U komparativnoj analizi posebno su izdvojene zemlje regiona, bez obzira na članstvo u EU — Srbija, Sjeverna Makedonija, Hrvatska, Albanija, Bosna i Hercegovina i Slovenija — kako bi se sagledalo gdje se Crna Gora pozicionira u odnosu na susjede s kojima dijeli sličan društveni, kulturni i institucionalni kontekst. Ovaj izbor omogućava identifikaciju dobrih praksi koje se mogu direktno prenijeti i prilagoditi, kao i uočavanje oblasti u kojima crnogorski model potencijalno pokazuje prednosti u odnosu na zemlje regiona.

Pored zemalja regiona, analizirane su i Estonija, Finska i Njemačka, kao primjeri iz Evropske unije. Ove zemlje su odabrane kao aspirativni modeli, zbog naprednih i sistemski razvijenih zakonskih rješenja koja kombinuju stabilno finansiranje, profesionalizaciju omladinskog rada i snažne institucionalne mehanizme participacije mladih. Njihov model može poslužiti kao inspiracija za dugoročne reforme i postavljanje viših standarda omladinske politike u Crnoj Gori.

Pregled postojećeg Zakona o mladima u Crnoj Gori

Zakon o mladima Crne Gore ("Službeni list CG", br. 025/19) predstavlja osnovni normativni okvir kojim se uređuju pitanja omladinske politike, njenog institucionalnog sprovođenja i mehanizama podrške za mlade. Ovaj zakon je usvojen 2019. godine, zamijenivši prethodni zakon iz 2016. godine, i predstavlja korak naprijed u normativnom uređenju oblasti omladinskih politika u zemlji. Iako je omladinska politika u Crnoj Gori začetkom definisana još 2006. godine kroz Nacionalni akcioni plan za mlade, tek sa ovim zakonom se ustanovljava cjelovit sistem definisanja, planiranja i sprovođenja politika za mlade.

Zakon sadrži ukupno 35 članova, raspoređenih u osam poglavlja:

1. Osnovne odredbe,
2. Načela omladinske politike,
3. Utvrđivanje i sprovođenje omladinske politike,
4. Omladinski servisi,
5. Sufinansiranje omladinske politike,
6. Nadzor,
7. Kaznene odredbe,
8. Prelazne i završne odredbe.

Osnovne definicije i ciljne grupe

U članu 2, Zakon definiše omladinsku politiku kao „skup mjera i aktivnosti koje sprovode državni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, nevladine organizacije, studentski i učenički parlamenti, kao i druga pravna lica, za poboljšanje položaja mladih, njihovog ličnog i društvenog razvoja i uključivanja u društvene tokove“. Ova definicija ukazuje na multisektorski pristup i jasno prepoznaje širi spektar aktera, što je u skladu s praksama savremenih omladinskih politika.

Načela omladinske politike

U članu 5 propisana su načela omladinske politike: jednakost, volonterizam, solidarnost, aktivno učešće i informisanost.

U členu 6 se dodatno naglašava da su svi mladi ravnopravni u ostvarivanju prava, bez obzira na lična svojstva. Ovo je važna osnova za inkluzivne politike, ali ostaje pitanje kako se u praksi obezbjeđuje puna primjena ovih načela u institucionalnom i društvenom životu.

Planiranje i sprovođenje omladinske politike

Prema členu 7, Vlada donosi Strategiju za mlade na prijedlog nadležnog ministarstva. Član 8 propisuje donošenje akcionog plana za sprovođenje strategije, na period do dvije godine. Član 9 predviđa da Ministarstvo izrađuje godišnji izvještaj o realizaciji akcionog plana i dostavlja ga Vladi.

Član 10 predviđa donošenje Programa ostvarivanja javnog interesa u oblasti omladinske politike najmanje jednom u dvije godine. Prethodno se mora sprovesti analiza potreba mladih (član 12), što predstavlja važan alat za osiguranje da se politike temelje na dokazima i stvarnim potrebama ciljne grupe.

Član 11 obavezuje opštine da usvoje lokalne akcione planove za mlade i da dostavljaju izvještaje Ministarstvu. Ova obaveza lokalnih vlasti formalno decentralizuje omladinsku politiku, ali i otvara pitanje koliko je ta obaveza u praksi ispunjena i da li postoji efikasna koordinacija s centralnim nivoom.

Uloga nevladinih organizacija i saveza

Član 13 prepoznaje nevladine organizacije koje u svom statutu imaju djelovanje u oblasti omladinske politike kao subjekte koji mogu sprovoditi omladinsku politiku u skladu sa strategijom i akcionim planovima.

Član 14 uređuje mogućnost osnivanja saveza NVO, koji se može smatrati reprezentativnim ukoliko okuplja najmanje 30 organizacija iz šest opština (po dvije iz primorskog, centralnog i sjevernog regiona). Ova mjera ima za cilj teritorijalnu zastupljenost, ali postavlja i relativno visok prag za reprezentativnost, što može biti izazovno u manjim sredinama.

Savjeti za mlade

Član 15 propisuje osnivanje Savjeta za mlade kao savjetodavnog tijela koje obrazuje Ministarstvo. Član 16 detaljno određuje sastav Savjeta, uključujući obavezno učešće predstavnika NVO i jednog predstavnika iz reda mladih.

U členu 17 su definisane nadležnosti Savjeta: davanje predloga, mišljenja i sugestija, učešće u izradi strategije, kao i praćenje položaja mladih. Član 18 predviđa mogućnost obrazovanja savjeta za mlade i na lokalnom nivou, što je pozitivna odredba, ali ostaje neobavezna, čime se prepušta političkoj volji lokalnih vlasti.

Omladinski servisi

Prema članu 21, omladinski servisi su prostori za realizaciju omladinskih aktivnosti i rada. Član 22 propisuje da omladinske servise mogu obrazovati Ministarstvo i opštine. Član 23 predviđa sadržaje i funkcije omladinskih servisa - informisanje, savjetovanje, neformalno obrazovanje i učešće mladih.

Prema članu 24, Ministarstvo može finansirati izgradnju, rekonstrukciju i opremanje omladinskih servisa do 30.000 eura, a uz saglasnost Vlade i u većem iznosu. Ova mjera predstavlja značajan instrument podrške, ali se ne odnosi na operativne troškove rada tih servisa.

Član 25 obavezuje opštine da obezbijede uslove za funkcionisanje servisa koje one obrazuju. Ipak, zakon ne propisuje mehanizam kontrole nad ispunjavanjem ove obaveze.

Član 26 dopušta saradnju sa drugim subjektima u cilju sprovođenja aktivnosti omladinskog rada.

Finansiranje omladinske politike

U članu 27 precizira se da se sredstva za sprovođenje programa javnog interesa, izgradnju servisa i aktivnosti iz strategije i akcionog plana obezbjeđuju iz državnog budžeta.

Član 28 propisuje da i opštine obezbjeđuju sredstva za realizaciju lokalnih akcionih planova i rad servisa koje same osnivaju. Ova finansijska raspodjela odgovara principu podijeljenih nadležnosti, ali zakon ne obezbjeđuje garantovani minimum sredstava, što može ugroziti održivost aktivnosti.

Član 29 omogućava sufinansiranje omladinskih aktivnosti iz drugih izvora, dok član 30 omogućava i davanje donacija, što otvara mogućnost za partnerstva s privatnim sektorom i međunarodnim donatorima.

Nadzor i kaznene odredbe

Član 31 određuje da Ministarstvo vrši nadzor nad sprovođenjem Zakona, a član 32 propisuje inspekcijski nadzor.

Član 34 uvodi kaznene mjere za odgovorna lica u organima opštine ako ne donesu lokalni akcioni plan, ne dostave nacrt ili izvještaj Ministarstvu u propisanom roku. Predviđene kazne kreću se od 500 do 2.000 eura.

Kako se u Zakonu definišu omladinske organizacije i ko se sve smatra subjektom omladinskog sektora?

Zakon ne koristi termin „omladinske organizacije“ kao posebnu pravnu kategoriju.

U članu 13 navodi se da omladinsku politiku mogu sprovoditi nevladine organizacije koje u statutu imaju navedeno djelovanje u oblasti omladinske politike. Dakle, sve NVO koje se statutarno opredijele za omladinski rad ili omladinsku politiku tretiraju se kao akteri u sektoru mladih, bez obzira na to da li su omladinske organizacije (vođene od strane mladih, za mlade) ili organizacije za mlade.

Ovo rješenje ima praktične prednosti jer omogućava široku participaciju organizacija, ali i značajne nedostatke. Prvenstveno, nedostatak jasne definicije omladinske organizacije dovodi do razvodnjavanja sektora i otežava postavljanje prioriteta u raspodjeli resursa. U komparativnoj praksi, mnoge zemlje eksplicitno prepoznaju omladinske organizacije kao posebnu kategoriju što im omogućava i ciljanu podršku. U Crnoj Gori, ovakva distinkcija ne postoji, pa se gubi mogućnost sistematske podrške onim organizacijama koje su upravo nosioci aktivnog učešća mladih.

Da li zakon pruža pravnu i finansijsku autonomiju omladinskim organizacijama, uključujući operativno (strukturno) finansiranje?

Zakon ne predviđa izričito strukturalno (operativno) finansiranje omladinskih organizacija. Član 27 propisuje da se iz budžeta Crne Gore finansira sprovođenje Programa ostvarivanja javnog interesa u oblasti omladinske politike, dok član 28 predviđa da i opštine finansiraju aktivnosti u skladu sa lokalnim planovima.

Međutim, sredstva se dodjeljuju za aktivnosti, projekte ili infrastrukturne intervencije (član 24), dok nije predviđen kontinuiran izvor sredstava za osnovno funkcionisanje organizacija (npr. zakup prostora, administraciju, plate).

Ovo ograničava institucionalni razvoj omladinskih organizacija i njihovu stabilnost. Praksa strukturalnog finansiranja postoji u više država EU koje su prepoznale potrebu za jačanjem kapaciteta organizacija koje predstavljaju mlade.

Pravno gledano, omladinske organizacije nemaju poseban status unutar zakona, pa samim tim ne uživaju ni posebnu pravnu zaštitu ili autonomiju. Zakon ne propisuje institucionalne mehanizme koji bi garantovali nezavisnost omladinskih aktera od političkog uticaja, niti daje garancije za ravnopravan pristup resursima.

Važno je navesti da bez prethodnog definisanja omladinskih organizacija kao posebne pravne kategorije, regulisanje ove oblasti ne bi imalo smisla, zbog rasipanja državnih sredstava na potencijalno nereprezentativne, a brojne organizacije koje tretiraju pitanja mladih kao jedan od više aspekata svog djelovanja, pa time i obezbjeđuju svoja operativna sredstva iz više različitih izvora.

Koji su institucionalni mehanizmi podrške (npr. savjeti za mlade, nacionalne komisije, krovne organizacije)?

Zakon predviđa više institucionalnih tijela:

- Savjet za mlade (članovi 15-17) funkcioniše pri Ministarstvu kao savjetodavno tijelo, sa uključivanjem predstavnika NVO i mladih. Nadležnosti uključuju davanje prijedloga, učešće u izradi strategije i praćenje položaja mladih.
- Lokalni savjeti za mlade su mogući (član 18), ali nisu obavezni. Njihovo postojanje zavisi isključivo od volje lokalne samouprave.
- Savez nevladinih organizacija može se registrovati kao reprezentativan ako ispunjava kriterijume iz člana 14. Ipak, ovaj savez nije institucionalizovan u smislu nadležnosti ili prava, već više kao formalni predstavnik organizacija u Savjetu.

U praksi, funkcionalnost ovih tijela je ograničena. Savjeti su često bez operativne podrške, nemaju jasan metod rada niti obavezu konsultacija u širem spektru politika koje se tiču mladih. Dodatno, zakon ne propisuje obavezu uključivanja omladinskih organizacija u procese donošenja odluka van domena omladinske politike (npr. klimatske, obrazovne, digitalne politike itd.).

Kako se reguliše omladinski rad i da li postoji zakonsko prepoznavanje omladinskog rada kao posebne djelatnosti?

U članu 4 i članu 2 definisan je omladinski rad kao „aktivnosti koje se realizuju u saradnji sa mladima i za mlade sa ciljem njihovog osamostaljivanja i prelaska u odraslo doba, učenja, ličnog i društvenog razvoja“. Ova definicija je u skladu s evropskim standardima, ali zakon ne prepoznaje omladinski rad kao profesionalnu ili javno priznatu djelatnost.

Ne postoji mehanizam profesionalizacije omladinskog rada, niti su propisani standardi kvaliteta, etički kodeksi ili obuke. Omladinski rad je deklarativno prepoznat, ali nije sistematski integrisan u obrazovni ili radni sistem, što ograničava razvoj karijere omladinskih radnika, kao i njihovo strukturirano usavršavanje.

Da li postoje mehanizmi akreditacije omladinskih radnika i organizacija radi osiguranja kvaliteta?

Ne postoje. Zakon ne sadrži nijednu odredbu koja se tiče akreditacije, sertifikacije ili standardizacije omladinskog rada, omladinskih organizacija ili samih radnika. Takođe, ne postoji sistem za nadzor nad kvalitetom programa omladinskog rada, što može rezultirati neujednačenim kvalitetom usluga i smanjenim povjerenjem mladih. Uvođenje mehanizama akreditacije bi u značajnoj mjeri unaprijedilo kvalitet omladinskog rada, ali i doprinijelo jednakom razvoju omladinskog rada u sve tri regije Crne Gore, pod uslovom da se obezbjedi adekvatna i jednaka dostupnost obuka i edukativnih resursa.

Postoji li zakonsko pravo na infrastrukturu i prostore za rad omladinskih organizacija?

Zakon predviđa postojanje omladinskih servisa (članovi 21-26), kao što su omladinski klubovi i centri. Oni mogu biti obrazovani od strane Ministarstva ili opština i služe za realizaciju aktivnosti za mlade. Član 24 propisuje mogućnost finansiranja njihove izgradnje i opremanja.

Međutim, omladinskim organizacijama se ne garantuje pravo pristupa tim prostorima, niti zakon propisuje uslove pod kojima se prostori stavljaju na raspolaganje civilnom sektoru. Takođe, operativni troškovi za te servise nijesu garantovani, što dovodi do nestabilnosti i zatvaranja centara nakon početnog finansiranja.

Takođe, nijesu propisani adekvatni uslovi za administraciju omladinskih klubova i centara, što proizilazi iz prethodno navedene problematike akreditacije omladinskih radnika. Administrator/ka omladinskog servisa bi morao/la imati adekvatnu akreditaciju i relevantno iskustvo u oblasti omladinskog aktivizma, i, poželjno, omladinskog rada.

Da li je omogućeno uključivanje omladinskih organizacija u formalne procese donošenja odluka?

Zakon omogućava ograničeno uključivanje:

- NVO koje sprovode omladinsku politiku imaju predstavnike u Savjetu za mlade (član 16),
- Savjet učestvuje u izradi strategije i može davati mišljenja (član 17).

Međutim, učešće nije zagantovano u širim zakonodavnim procesima niti u donošenju sektorskih politika (npr. budžet, obrazovanje, zdravstvo). Takođe, članovi Savjeta se biraju uz dominantnu kontrolu Ministarstva, što može ograničiti autonomiju i kritičnost predstavnika mladih.

U praksi, mladi imaju jak glas u tijelima koja se tiču omladinske politike, zahvaljujući dobroj saradnji etabliranih omladinskih organizacija sa nadležnim institucijama, kao i njihovim razvijenim kapacitetima, ali zahtjevan proces prijave onemogućava neetabliranim organizacijama ili organizacijama sa manje razvijenim kapacitetima da se uključe u proces donošenja odluka.

Glavni prostor na unapređenje su upravo sektorske politike koje moraju proći proces "youth streaming-a", kako bi se adekvatno tretirale posebne potrebe mladih (kao i drugih relevantnih demografskih kategorija poput roda).

Kako se podržava razvoj mreža i saveza omladinskih organizacija na nacionalnom i lokalnom nivou?

Zakon prepoznaje saveze organizacija (član 14) i omogućava im učešće u radu Savjeta, ali ne predviđa sistemsku podršku za njihovo jačanje, umrežavanje ili stručno osnaživanje. Takođe, ne postoje posebni fondovi za jačanje međusektorske saradnje, niti mehanizmi podrške razvoju lokalnih mreža, što ograničava sinergiju među akterima.

Ovo posebno pogađa manje organizacije koje djeluju van većih centara, jer im nedostaje logistička i finansijska podrška za uključivanje u nacionalne tokove. Samim tim, razvoj koherentne omladinske mreže ostaje prepušten inicijativi i kapacitetima pojedinačnih organizacija, a ne planskom pristupu države.

Analiza zakonskih rješenja iz zemalja regiona

Albanija

Zakon o mladima Albanije (Ligji Nr. 75/2019 Për Rininë) usvojen je 2019. godine i predstavlja temeljni pravni akt kojim se regulišu prava mladih, institucionalna struktura omladinske politike, omladinski rad i finansiranje. Zakon broji ukupno 20 članova, raspoređenih u šest poglavlja: 1) Osnovne odredbe, 2) Organizacioni okvir 3) Omladinski rad, 4) Finansiranje, 5) Omladinska infrastruktura, 6) Prelazne i završne odredbe.

Zakon za cilj ima da uspostavi normativni okvir za promociju i zaštitu prava mladih, unapređenje njihovog učešća, razvoj omladinskog rada i jačanje institucionalnih mehanizama za sprovođenje omladinske politike, kako u zemlji, tako i u dijaspori.

Definisanje mladih i ciljevi omladinske politike

Prema članu 3, mladima se smatraju osobe uzrasta od 15 do navršених 29 godina. Član 2 definiše svrhu zakona kao osiguranje uslova za razvoj, učešće, zaštitu i aktivaciju mladih u političkom, društvenom, kulturnom i ekonomskom životu zemlje. Ovaj zakon naglašava posebnu odgovornost države za mlade, uključujući i mlade iz dijaspore.

Zakon se oslanja na četiri temeljna načela (član 4):

1. Načelo jednakosti i zabrane diskriminacije;
2. Načelo jednakih mogućnosti i učešća u političkom odlučivanju;
3. Načelo slobode omladinskog organizovanja i samouprave;
4. Načelo supsidijarnosti.

Institucionalni okvir i mehanizmi

Zakon predviđa višeslojni institucionalni sistem u članu 5:

- Na nacionalnom nivou: Ministarstvo nadležno za omladinu;

- Na lokalnom nivou: Jedinice lokalne samouprave;
- Savjetodavna tijela: Nacionalni savjet za mlade (član 8) i lokalni savjeti za mlade (član 9).

Nacionalni savjet broji između 14 i 16 članova, od kojih najmanje polovina moraju biti predstavnici omladinskih organizacija. Predsjedava mu nadležni ministar. Lokalne savjete imenuje gradonačelnik i broje od 4 do 6 članova, takođe uz obavezno prisustvo omladinskih predstavnika. Savjeti imaju savjetodavnu funkciju i učestvuju u formulisanju, sprovođenju i praćenju omladinskih politika, predlažu mjere i budžetske prioritete, i saraduju međusobno.

Omladinske organizacije i krovne strukture

Zakon pravi jasnu razliku između:

- Omladinskih organizacija - udruženja sa minimum 70% članova koji su mladi (član 14);
- Organizacija za mlade - udruženja koja već tri godine kontinuirano sprovode aktivnosti za mlade, ali bez većinskog mladog članstva (član 14);
- Krovnih omladinskih organizacija - koje objedinjuju više omladinskih organizacija s ciljem zastupanja zajedničkih interesa (član 15);
- Nacionalne reprezentativne omladinske organizacije - formalno priznate organizacije koje djeluju na nacionalnom nivou (član 15).

Sve ove organizacije mogu se finansirati iz budžetskih i vanbudžetskih izvora, pod jednakim uslovima.

Omladinski rad i infrastruktura

Čl. 11 definiše omladinski rad kao „aktivnosti društvene, kulturne, obrazovne i ekološke prirode koje se odvijaju s mladima, za mlade i među mladima“, s ciljem razvoja vještina i znanja kroz neformalno obrazovanje i aktivno građanstvo.

Zakon prepoznaje omladinski rad kao djelatnost, ali ga ne institucionalizuje kao formalno zanimanje. Ne postoje odredbe o akreditaciji omladinskih radnika, standardima kvaliteta, niti se reguliše licenciranje.

Poglavlje V (član 16) prepoznaje važnost omladinske infrastrukture: omladinskih centara, klubova, digitalnih servisa i prostorija. Jedinice lokalne samouprave su odgovorne za pružanje uslova za rad omladinskih organizacija, ali zakon ne garantuje zakonsko pravo na infrastrukturu.

Finansiranje

U poglavlju IV (čl. 12-13) predviđeni su izvori finansiranja omladinske politike:

1. Projektno finansiranje iz državnog i lokalnih budžeta;
2. Prihodi ostvareni iz djelatnosti omladinskih organizacija;
3. Donacije, sponzorstva i drugi legitimni izvori.

Zakon ne predviđa operativno (strukturalno) finansiranje, što znači da organizacije zavise od projektnih ciklusa. Sredstva iz državnog budžeta se utvrđuju godišnjim Zakonom o budžetu, bez zakonski garantovanog minimuma.

Kako se definišu omladinske organizacije i ko se smatra subjektom omladinskog sektora?

Zakon jasno razlikuje omladinske organizacije, organizacije za mlade i krovne organizacije. Subjekti omladinskog sektora uključuju ministarstvo, jedinice lokalne samouprave, savjete, udruženja, centre i institucije uključene u omladinski rad.

Da li zakon pruža pravnu i finansijsku autonomiju omladinskim organizacijama, uključujući operativno finansiranje?

Zakon prepoznaje organizacije kao nezavisne pravne subjekte i omogućava pristup budžetskim sredstvima. Međutim, finansiranje je isključivo projektno i vremenski ograničeno.

Koji su institucionalni mehanizmi podrške?

Postoje Nacionalni savjet za mlade, lokalni savjeti, krovne omladinske organizacije i Ministarstvo omladine. Savjeti imaju savjetodavnu ulogu i uključuju omladinske predstavnike.

Kako se reguliše omladinski rad i da li je zakonski prepoznat kao posebna djelatnost?

Omladinski rad je definisan kao društveno-edukativna djelatnost, ali nije profesionalizovan, niti postoji sistem licenciranja omladinskih radnika.

Da li postoje mehanizmi akreditacije omladinskih radnika i organizacija?

Ne. Zakon ne uvodi formalne mehanizme akreditacije ni za radnike ni za organizacije.

Postoji li zakonsko pravo na infrastrukturu i prostore za rad?

Ne postoji eksplicitno zakonsko pravo. Lokalne samouprave su odgovorne za obezbjeđenje prostora, ali bez sankcija u slučaju neispunjavanja.

Da li je omogućeno uključivanje omladinskih organizacija u formalne procese donošenja odluka?

Da. Kroz Nacionalni savjet, lokalne savjete i učešće u strategijama, omladinske organizacije imaju institucionalizovan pristup procesima odlučivanja.

Kako se podržava razvoj mreža i saveza omladinskih organizacija?

Zakon priznaje krovne omladinske organizacije i nacionalne reprezentativne organizacije, čime omogućava formalnu mrežnu strukturu, ali bez dodatnih mehanizama podrške.

Bosna i Hercegovina

Bosna i Hercegovina nema jedinstven Zakon o mladima na državnom nivou, već se pravna regulativa u ovoj oblasti uređuje na entitetskom nivou, kroz dva odvojena zakonska okvira:

- Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine (usvojen 2010. godine), i
- Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske (usvojen 2004. godine),

Federacija Bosne i Hercegovine

Zakon o mladima Federacije BiH donesen je 2010. godine i sadrži 43 člana raspoređena u 10 poglavlja. Ovaj zakon predstavlja temelj za omladinsku politiku u entitetu, sa ciljem institucionalizacije podrške mladima i omladinskom radu.

Opšte odredbe (čl. 1-4)

Zakon definiše osnovne pojmove, ciljeve i principe. Mladi su definisani kao osobe između 15 i 30 godina. Ciljevi uključuju razvoj omladinskih politika, institucionalizaciju podrške mladima, jačanje učešća mladih u društvu, volonterizma i primjenu načela nediskriminacije i solidarnosti.

Prava i obaveze mladih (čl. 5-7)

Mladi imaju pravo na podršku u razvoju i zaštitu od rizika, ali se od njih zahtijeva i aktivno učešće u obrazovanju, zajednici i promociji vrijednosti mira, solidarnosti i nediskriminacije. Zakon podrazumijeva aktivnu građansku participaciju mladih.

Rad sa mladima i omladinske aktivnosti (čl. 8-10)

Mjere i mogućnosti za unapređivanje razvoja mladih treba da budu u skladu sa interesima i potrebama mladih ljudi, po mogućnosti određene i oblikovane od mladih ljudi.

Rad sa mladima nude omladinska udruženja, ostala udruženja, neformalne grupe i drugi nosioci rada sa mladima iz nevladinog sektora, kao i nosioci rada sa mladima iz vladinog sektora. Rad sa mladima je prepoznat kao planirana i svrhovita podrška koja uključuje: neformalno obrazovanje, savjetovanje, kulturne i sportske aktivnosti, omladinski turizam, međunarodnu saradnju, aktivnosti usmjerene ka dobiti i rehabilitaciji.

Podrška mladima (čl. 11-24)

Zakon o mladima Federacije BiH predviđa sveobuhvatan institucionalni okvir na četiri nivoa - opštinski, gradski, kantonalni i federalni - kako bi se osigurala podrška mladima kroz strategije, programe, prostor, finansije i institucionalne mehanizme.

Lokalni nivoi vlasti (opštine i kantoni) imaju obavezu da imenuju službenike za pitanja mladih; vode registre omladinskih i neformalnih grupa; obezbijede budžetske stavke za mlade i prostore za rad s mladima; pružaju grantove putem javnih poziva u skladu s evropskim principima; formiraju komisije za mlade i uključuju ih u proces izrade i praćenja strategija; te prate nevladine aktivnosti i koordiniraju omladinski sektor.

Kantoni i Federacija dužni su da usvajaju programe djelovanja za mlade; planiraju sredstva u budžetima za njihovu realizaciju; osnivaju Savjet i Komisiju za mlade kao koordinaciona i nadzorna tijela; podnose godišnje izvještaje o stanju mladih i razvoju politika prema mladima; te pružaju finansijsku i institucionalnu podršku Vijeću mladih Federacije.

Najvažniji elementi podrške uključuju garantovanje prostora, finansijskih sredstava, institucionalnih mehanizama, obuke i izrade strategija na svim nivoima vlasti; uspostavljanje federalnih grantova za zapošljavanje, preduzetništvo, talentovane mlade, kampanje i podršku ugroženim kategorijama; te povezivanje različitih aktera kroz Savjet i Komisiju za mlade radi usklađivanja i koordinacije omladinskih politika.

Programski pristup djelovanja prema mladima (čl. 25-26)

Član 25. propisuje da strategije prema mladima na nivou Federacije i kantona moraju biti zasnovane na istraživanjima o potrebama i problemima mladih. One obavezno uključuju programe djelovanja za mlade po oblastima koje se odnose na: formalno, neformalno i cjeloživotno obrazovanje, zapošljavanje, preduzetništvo i borbu protiv nezaposlenosti, socijalnu, zdravstvenu i preventivnu zaštitu mladih, uključujući reproduktivno zdravlje, stambeno zbrinjavanje, rad s mladima, slobodno vrijeme i jačanje kapaciteta, aktivno učešće u društvu, volonterstvo i razvoj civilnog društva, mobilnost i međusobnu saradnju, informisanje i savjetovanje, stručno usavršavanje za rad s mladima, omladinske prostore, turizam, oporavak i boravak u prirodi, kulturne, sportske, estetske, ekološke i etičke aktivnosti, rad s mladima sa posebnim potrebama, te druga pitanja važna za poboljšanje uslova života mladih.

Programi djelovanja za mlade (čl. 26) moraju uključivati: jasno definisane ciljeve koji su specifični, mjerljivi, ostvarivi i nadgledivi, aktivnosti potrebne za ostvarenje ciljeva, institucije odgovorne za sprovođenje, sve resursne pretpostavke (finansijske, prostorne itd.), nalaze stručnog istraživanja o potrebama mladih, mjere za motivaciju mladih na učešće, kao i sistem nadgledanja i praćenja realizacije programa.

Ovo poglavlje stvara osnovu za institucionalizovani, planski i strateški rad s mladima u svim oblastima relevantnim za njihov razvoj i uključivanje u društveni život.

Partnerstvo (čl. 27-28)

Poglavlje VI, "Partnerstvo" propisuje da organi vlasti svih nivoa u Federaciji BiH moraju razvijati saradnju s nevladinim sektorom radi dobrobiti mladih i njihovih porodica (član 27), te da podrška projektima treba biti zasnovana na evropskim principima javne uprave i jasno definisanim kriterijima za njihovo predlaganje i vrednovanje (član 28).

Omladinske usluge (čl. 21-23)

Zakon definiše omladinske usluge kao aktivnosti i servise koji se nude mladima - uključujući savjetovaništa, informativne centre i programe za specifične ciljne grupe. Ovi servisi mogu biti javni ili nevladini i obuhvataju i profesionalni rad sa mladima.

Omladinska udruženja (čl. 29-36)

Poglavlje "Omladinska udruženja" obuhvata slobodu i uslove osnivanja, sastav članstva i organa, zabranu političkog uticaja i diskriminatornih djelovanja, međunarodnu saradnju, obaveze u vezi sa zajedničkim projektima i stroge propise o izvještavanju i kontroli namjenskog trošenja javnih sredstava.

Vijeće mladih (čl. 37-39)

Zakon prepoznaje Vijeća mladih na opštinskom, kantonalnom i entitetskom nivou. Osnivanje:

- Opštinskog vijeća mladih: više od 50% omladinskih udruženja u opštini,
- Kantonalnog vijeća: više od 50% opština kantona imaju vijeća,
- Vijeće mladih FBiH: više od 50% kantona imaju kantonalna vijeća.

Vijeće mladih djeluje kao krovna organizacija i ima pravo učešća u kreiranju politika i strategija.

Kaznene odredbe (čl. 40)

Novčanom kaznom u iznosu od 1.500,00 KM do 15.000,00 KM biće kažnjena pravna osoba ako:

- u radu s mladima i aktivnostima s mladima krši Ustav, zakon i međunarodne povelje i konvencije koje se tiču prava mladih te ljudskih prava - suprotno članu 10. ovog zakona;
- kao omladinsko udruženje se bavi aktivnostima kojima se na bilo koji način raspiruje govor mržnje, širi netolerancija, ksenofobija, rasizam ili se vrši diskriminacija po bilo kojoj osnovi - suprotno članu 33. stav 2 ovog zakona;
- organ vlasti ne osigura minimum mjera na planu rada s mladima i omladinskih aktivnosti, te ne obezbijedi mehanizme i kapacitete u smislu ovog zakona - suprotno članu 14;
- opštinski i gradski nivo vlasti ne odredi samostalno službenika/icu za pitanja mladih, odnosno kantonalni nivo vlasti ne odredi službenika/icu ili odsjek za mlade pri nadležnom ministarstvu - suprotno članu 12. stav 1. i 2. ovog zakona.

Za prekršaje iz tačaka 1-4 ovog člana, biće kažnjeni i:

- odgovorna osoba u pravnoj osobi: novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 3.000,00 KM;
- fizička osoba: novčanom kaznom u iznosu od 150,00 KM do 1.500,00 KM.

Prelazne i završne odredbe (čl. 41-43)

Prednost drugih zakona u zaštiti interesa mladih je jasno propisana u članu 41, pa ukoliko su prava mladih definisana i u drugim zakonima, ta prava imaju prednost nad onima iz ovog zakona ako se odnose na: obrazovanje; fizičko i mentalno zdravlje i sigurnost u školama i na svim mjestima gdje se mladi obrazuju i borave; socijalnu i zdravstvenu zaštitu; i druga prava koja najviše koriste interesima mlade osobe.

Nadležni organi vlasti Federacije, kantona i opština, na osnovu člana 42, imaju pravo da prošire definiciju mladih iz člana 4. (koja definiše mlade kao osobe od 15 do 30 godina), do navršenih 35 godina starosti, kada se radi o: programima zapošljavanja; stambenom zbrinjavanju; obrazovanju u oblasti informacionih i komunikacionih tehnologija; učenju stranih jezika; dokvalifikaciji i prekvalifikaciji; i drugim pitanjima za koja organi vlasti utvrde da je to neophodno u interesu mladih.

Kako se definišu omladinske organizacije i ko se sve smatra subjektom omladinskog sektora?

Zakon o mladima FBiH ne nudi jedinstvenu definiciju omladinske organizacije u uvodnim odredbama, ali detaljno uređuje njihov status u poglavlju VII (čl. 29-36). Omladinska udruženja su samostalna u ostvarivanju svojih prava i obaveza, a njihovi članovi i osnivači mogu biti mladi i ostala pravna i fizička lica koja se učlane u skladu sa statutom i zakonom (čl. 30). Subjektima omladinskog sektora zakon implicira širi spektar aktera koji djeluju sa mladima - uključujući nevladine organizacije, institucije, javne službe, neformalne grupe i tijela vlasti - kako je vidljivo iz čl. 13. i 15. koji propisuju vođenje spiskova svih aktera koji rade sa mladima ili im pružaju podršku.

Da li zakon pruža pravnu i finansijsku autonomiju omladinskim organizacijama, uključujući operativno (strukturno) finansiranje?

Da. Omladinske organizacije uživaju pravnu autonomiju i imaju slobodu udruživanja garantovanu zakonom (čl. 29). Njihovo članstvo i rad uređeni su statutom, bez uplitanja političkih stranaka (čl. 32). Finansijska autonomija potvrđena je obavezom lokalnih i kantonalnih vlasti da obezbijede budžetsku stavku za pitanja mladih i raspodjeljuju godišnje grantove putem javnih poziva (čl. 14). Takođe, član 36. predviđa da korisnici budžetskih sredstava imaju obavezu izvještavanja i podliježu kontroli utroška sredstava. Ovo predstavlja osnovu za operativno (strukturno) finansiranje koje može uključivati i pokrivanje institucionalnih troškova.

Koji su institucionalni mehanizmi podrške (npr. savjeti za mlade, nacionalne komisije, krovne organizacije)?

Zakon predviđa više institucionalnih mehanizama:

- Savjet za mlade Federacije (čl. 18): međuresorno tijelo Vlade FBiH koje koordinira i usaglašava politiku prema mladima, sa najmanje 50% predstavnika Vijeća mladih.

- Komisija za mlade Parlamenta FBiH (čl. 19): stalno parlamentarno tijelo za pitanja mladih.
- Vijeće mladih Federacije BiH (čl. 24): priznato kao krovna organizacija mladih.
- Na lokalnom i kantonalnom nivou predviđena je uspostava komisija za mlade, službenika za mlade i stručnih radnih tijela za strategije (čl. 14).

Ovi mehanizmi predstavljaju sveobuhvatan institucionalni okvir podrške.

Kako se reguliše omladinski rad i da li postoji zakonsko prepoznavanje omladinskog rada kao posebne djelatnosti, u cilju profesionalizacije omladinskog rada?

Zakon prepoznaje rad s mladima kao poseban segment omladinske politike, i navodi ga u članu 25. kao jednu od oblasti strategije prema mladima. Takođe, u članu 14. propisana je obaveza vlasti da osiguraju profesionalni razvoj i usavršavanje službenika/ce za mlade i svih koji se bave radom sa mladima, što indirektno ukazuje na profesionalizaciju omladinskog rada. Međutim, ne postoji formalna sistematizacija omladinskog rada kao zanimanja niti zakonska klasifikacija djelatnosti.

Da li postoje mehanizmi akreditacije omladinskih radnika i organizacija radi osiguranja kvaliteta?

Zakon uvodi početne elemente sistema za osiguranje kvaliteta, ali ne za omladinske radnike i organizacije, već samo za službenike/ce za mlade, odnosno za državne službenike koji su stručno osposobljeni da rade sa mladima. U članu 12. stav 4. propisano je da će nadležno federalno ministarstvo odrediti proceduru obuke i certifikacije službenika/ce za mlade, što predstavlja oblik akreditacije kadrova koji rade u omladinskoj politici.

Iako je pozicija službenika/ce za mlade značajan segment politike prema mladima, prema podacima Instituta za razvoj mladih KULT, 59% lokalnih samouprava u Federaciji BiH i 68% lokalnih samouprava u Republici Srpskoj ima osobu koja se bavi pitanjima mladih.

Posjedovanjem Sertifikata osobe koje nisu već zaposlene u državnoj službi imaju mogućnost prijaviti se na radno mjesto službenika/ce za mlade uz ispunjenje uslova agencija za državne službe.

Postoji li zakonsko pravo na infrastrukturu i prostore za rad omladinskih organizacija?

Član 14. stav 1. precizira da lokalne i kantonalne vlasti imaju obavezu da samostalno osiguraju prikladan prostor za mlade, rad s mladima i omladinske aktivnosti, kao i da snose troškove održavanja tog prostora, ali nosilac tog prava nijesu omladinske organizacije, odnosno omladinska udruženja, već mladi, pa se podrazumjeva da pravo na korišćenje prostora imaju svi koji rade sa mladima. Ovo je eksplicitno prepoznavanje infrastrukture kao prava mladih, ali ne adresira potrebu omladinskih organizacija za prostor za rad.

Da li je omogućeno uključivanje omladinskih organizacija u formalne procese donošenja odluka?

Da. Učešće omladinskih organizacija institucionalizovano je kroz:

- učešće Vijeća mladih u Savjetu za mlade i Komisiji za mlade (čl. 18 i 19),
- članstvo u opštinskim i kantonalnim komisijama i radnim tijelima za izradu strategija (čl. 14),
- mogućnost predlaganja projekata i partnerstva sa organima vlasti (čl. 28 i 35),
- konsultacije mladih kroz savjetodavne procese (čl. 13 stav 5).

Zakon daje formalni okvir i mehanizme koji omogućavaju efektivno uključivanje mladih u kreiranje politika.

Kako se podržava razvoj mreža i saveza omladinskih organizacija na nacionalnom i lokalnom nivou?

Zakon podržava razvoj mreža i saveza kroz eksplicitno priznanje Vijeća mladih Federacije BiH kao krovne strukture (čl. 24), kao i kroz obavezu vlasti da podrže rad opštinskih i kantonalnih vijeća mladih (čl. 14, tačka 9). Član 35. promovira saradnju i partnerstva među omladinskim udruženjima kroz zajedničke projekte. Takođe, registar omladinskih udruženja i neformalnih grupa (čl. 15) olakšava identifikaciju i povezivanje aktera. Sve ovo čini sistemsku osnovu za jačanje mreža.

Republika Srpska

Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske usvojen je 2004. godine i objavljen u „Službenom glasniku RS“, br. 98/04. Zakon se sastoji od ukupno 90 članova, raspoređenih u 13 poglavlja, i predstavlja pravni okvir za omladinsku politiku u entitetu. Njime se definišu status i djelovanje omladinskih organizacija, prava i obaveze mladih, institucionalna podrška, međunarodna saradnja, kaznene odredbe i druga pitanja od značaja za razvoj omladinskog sektora.

Zakon definiše mlade kao lica od 16 do navršениh 30 godina. Omladinsko organizovanje temelji se na poštovanju osnovnih ljudskih prava i demokratskih načela, uz afirmaciju omladinskog rada i učešće mladih u procesima donošenja odluka.

Opšte odredbe (čl. 1-10)

Na samom početku, zakon definiše osnovne pojmove: mladi su osobe uzrasta od 15 do 30 godina, dok se omladinske organizacije prepoznaju kao neprofitna udruženja čije članstvo čini najmanje 70% mladih (čl. 6). Omladinsko organizovanje se definiše kao oblik slobodnog udruživanja radi zadovoljavanja potreba i interesa mladih, što je u skladu sa evropskim standardima. Posebno se insistira na usklađenosti sa međunarodnim dokumentima o pravima mladih (čl. 2), čime se zakon pokušava usidriti u širi normativni okvir. Zanimljivo je da član 7 izričito zabranjuje političko i religijsko djelovanje u okviru omladinskih organizacija, što ukazuje na namjeru da se očuva neutralna i inkluzivna platforma za sve mlade, bez obzira na ideološku orijentaciju.

Omladinska politika i programi (čl. 11-22)

Zakon omladinsku politiku definiše kao dio javnog interesa i obavezu svih nivoa vlasti - republičkog, opštinskog i gradskog. Ovi nivoi su zaduženi za donošenje programa djelovanja za mlade, koji mogu biti srednjoročni (petogodišnji) i kratkoročni (godišnji) (čl. 13 i 14). Posebna pažnja posvećena je oblastima djelovanja, kao što su obrazovanje, zapošljavanje, zdravlje, socijalna zaštita, kultura i bezbjednost (čl. 16).

Osnivanje, udruživanje i registracija omladinskih organizacija (čl. 23-51)

Omladinske organizacije mogu se osnovati kao klubovi, centri, društava i sl., pod uslovom da u svom članstvu imaju najmanje dvije trećine omladine. Osnivanje omladinske organizacije zahtijeva najmanje tri osnivača i jasno propisanu dokumentaciju (čl. 24). Oblici organizovanja iz stava 1. čl. 2. mogu se međusobno udruživati u složenije oblike organizovanja, kao što su: savezi, unije, omladinski savjeti i sl. Članovi omladinske organizacije mogu biti: osnivači, omladina, stručnjaci u radu sa omladinom i ostala lica koja se dobrovoljno učlane, u skladu sa statutom omladinske organizacije (čl. 27).

Zakon omogućava i osnivanje saveza i mreža omladinskih organizacija, kako na lokalnom tako i na republičkom nivou (čl. 36-39), čime se podstiče udruživanje i izgradnja kolektivne reprezentacije interesa. Posebno je značajna uloga Omladinskog savjeta Republike Srpske (čl. 42-45), koji se prepoznaje kao krovna organizacija i partner Vladi Republike Srpske u formulisanju omladinske politike.

Obavljanje aktivnosti i djelatnosti, imovina i finansiranje (čl. 52-62)

Član 53. jasno definiše da omladinske organizacije mogu da ostvaruju prihode iz različitih izvora. Pored sredstava iz budžeta Republike, grada i opštine, predviđeni su i prihodi od igara na sreću, članarina, donacija, poklona, ustupanja televizijskih prava, reklama na manifestacijama i sopstvenih ekonomskih aktivnosti. Takođe, ako je omladinska organizacija osnivač preduzeća, prihod od takvih preduzeća takođe ulazi u dozvoljene izvore finansiranja. Ova široka definicija izvora prihoda pokazuje visok stepen fleksibilnosti u odnosu na finansijsko planiranje i dugoročnu održivost.

Član 54. uvodi obavezu javnog finansiranja omladinskog sektora: Republika, gradovi i opštine moraju izdvajati sredstva za programe omladinske politike, a finansiranje se vrši na osnovu prijedloga nadležnih omladinskih tijela. Ovo programsko (strateško) finansiranje omogućava stabilniji razvoj organizacija koje imaju jasno definisane ciljeve i planove.

Zakon predviđa i fiskalne olakšice. Prema članu 55., pravna i fizička lica koja doniraju omladinske organizacije mogu ostvariti poreske olakšice, dok član 56. omogućava i samim organizacijama poreske i carinske olakšice pri nabavci osnovnih sredstava za rad, kao i za aktivnosti u oblasti proizvodnje, intelektualnih usluga i izdavaštva. Ove olakšice mogu imati snažan stimulativni efekat na razvoj profesionalnijih i stabilnijih omladinskih struktura.

posebno onih koje se bave preduzetničkim, edukativnim i kulturnim inicijativama.

Član 57. daje ovlašćenje omladinskim organizacijama da osnivaju fondacije za dodatno finansiranje svojih aktivnosti, samostalno ili u saradnji s drugim organizacijama i ustanovama. Ovo dodatno proširuje institucionalne kapacitete za dugoročno planiranje i prikupljanje sredstava.

Prava i obaveze omladinskih organizacija (čl. 63-64)

Omladinske organizacije imaju pravo na izražavanje stavova, uključivanje u društveni život i javne procese, te pravo na udruživanje, informisanje i publikovanje sopstvenih sadržaja. S druge strane, imaju obavezu da razvijaju svijest o ljudskim pravima, promovišu volonterizam, sport, borbu protiv svih oblika zavisnosti i druge aktivnosti od šireg društvenog značaja. Ova sekcija zakona balansira prava i odgovornosti, pri čemu se jasno naglašava uloga omladinskih organizacija kao nosilaca društvenih promjena.

Stručni rad i usavršavanje (čl. 65-68)

Zakon prepoznaje važnost stručnog i naučnoistraživačkog rada, edukacije i izdavaštva u oblasti omladinske politike. Sekretarijat i lokalne vlasti imaju obavezu da finansijski i organizaciono podrže ove aktivnosti, koje su ključne za profesionalizaciju omladinskog rada. Ipak, zakon ne predviđa akreditacioni mehanizam za omladinske radnike, što ostaje praznina u odnosu na savremene standarde omladinskog rada.

Omladinske manifestacije i međunarodna saradnja (čl. 69-75)

Omladinske manifestacije, uključujući kampove, festivale i savjetovanja, detaljno su regulisane. Posebna pažnja se poklanja bezbjednosti mladih i zabrani zloupotrebe alkohola i droga (čl. 71), uz obavezu saradnje sa MUP-om. Sekretarijat donosi pravilnik o manifestacijama od republičkog značaja (čl. 74), čime se daje institucionalna težina omladinskim događajima. Međunarodna saradnja je podstaknuta članom 75, kojim se omogućava učešće u međunarodnim mrežama i programima.

Informisanje i razvoj omladinske politike (čl. 76-81)

Zakon propisuje obavezu informisanja mladih putem specijalizovanih programa i medija (čl. 76), uz podršku Sekretarijata i Omladinskog savjeta. Upravljački komitet, koji čine predstavnici ministarstava i omladinskih organizacija, ima konsultativnu ulogu u kreiranju omladinske politike i davanju mišljenja o budžetima i programima (čl. 77-81). Ovaj mehanizam omogućava participaciju mladih u oblikovanju javnih politika, ali njegova funkcionalnost zavisi od političke volje i institucionalne podrške.

Nadzor i kaznene odredbe (čl. 82-83)

Nadzor nad zakonitošću vrši republički organ uprave, dok su za kršenje zakona propisane novčane kazne u rasponu od 100 KM do 3.000 KM, u zavisnosti od težine prekršaja. Kazne se odnose i na pravna i na fizička lica, kao i na odgovorna lica u organizacijama (čl. 83).

Prelazne i završne odredbe (čl. 84-90)

Zakon predviđa usklađivanje postojećih organizacija u roku od šest mjeseci i oslobađanje od administrativnih taksi za tu svrhu, a nadležnim institucijama dali su razumni rokovi da usvoje propratna dokumenta i uspostave potrebne mehanizme za sprovođenje zakona.

Kako se u zakonodavstvu definišu omladinske organizacije i ko se sve smatra subjektom omladinskog sektora?

Zakon prepoznaje omladinske organizacije kao nevladine, neprofitne i dobrovoljne organizacije osnovane radi unapređenja položaja mladih i zastupanja njihovih interesa. Osnivači mogu biti fizička i pravna lica, ali je obavezno da najmanje dvije trećine članstva čine osobe uzrasta između 15 i 30 godina (čl. 23 i 25). Omladinske organizacije moraju imati statut, organe upravljanja, te jasno definisane ciljeve koji su u skladu sa omladinskom politikom Republike Srpske.

U širem smislu, subjektima omladinskog sektora mogu se smatrati i savezi, omladinski savjeti, fondacije koje se bave omladinom, kao i institucije i tijela koja podržavaju omladinsku politiku. Zakon predviđa i mogućnost formiranja Omladinskog savjeta Republike Srpske kao krovnog koordinacionog tijela (čl. 42-44).

Da li zakon pruža pravnu i finansijsku autonomiju omladinskim organizacijama, uključujući operativno (strukturno) finansiranje?

Da. Omladinske organizacije su zakonski definisane kao autonomna pravna lica (čl. 23, 31), što im omogućava samostalno donošenje akata, vođenje aktivnosti i upravljanje imovinom. Finansijska autonomija je dodatno ojačana kroz zakonsku mogućnost da organizacije ostvaruju sopstvene prihode (čl. 53), osnivaju fondacije (čl. 57), te dobijaju sredstva iz javnih izvora (čl. 54). Programsko finansiranje iz budžeta Republike, gradova i opština propisano je kao obaveza vlasti u cilju podrške omladinskim programima od opšteg interesa. Time se organizacijama omogućava ne samo projektna, već i strateška (operativna) podrška. Olakšice za donatore dodatno doprinose finansijskoj stabilnosti (čl. 55-56).

Koji su institucionalni mehanizmi podrške (npr. savjeti za mlade, nacionalne komisije, krovne organizacije)?

Zakon predviđa više institucionalnih mehanizama. Ključni među njima je Omladinski savjet Republike Srpske (čl. 42-44), koji okuplja republičke omladinske organizacije radi koordinacije i predstavljanja interesa mladih. Na lokalnom nivou mogu se formirati lokalni omladinski savjeti i savezi omladinskih organizacija (čl. 40-41), koji djeluju kao savjetodavna i partnerska tijela u odnosu na lokalne vlasti.

Pored toga, Upravljački komitet (čl. 77) ima zadatak da usmjerava omladinsku politiku na nivou Republike, dajući mišljenja o budžetima, strategijama i programima. U ovom tijelu su zastupljeni predstavnici institucija i omladinskog sektora, što omogućava inkluzivnost u donošenju odluka.

Kako se reguliše omladinski rad i da li postoji zakonsko prepoznavanje omladinskog rada kao posebne djelatnosti, u cilju profesionalizacije omladinskog rada?

Omladinski rad je jasno prepoznat i definisan kao posebna oblast djelovanja omladinskih organizacija (čl. 52). Zakonom se uređuje da organizacije mogu obavljati samo one aktivnosti koje su u skladu sa statutom i zakonom, a koje doprinose ostvarivanju omladinskih ciljeva.

Pored toga, u poglavlju o stručnom radu i usavršavanju (čl. 65-68), zakon eksplicitno promovira stručni, naučnoistraživački, edukativni i informativni rad s mladima. Predviđeni su programi stručnog usavršavanja i finansijska podrška za takve aktivnosti. Iako ne postoji formalna kategorija "omladinskog radnika" kao profesionalnog zvanja, zakon ostavlja prostor za profesionalizaciju omladinskog rada kroz obavezu planiranja, edukacije i podrške.

Da li postoje mehanizmi akreditacije omladinskih radnika i organizacija radi osiguranja kvaliteta?

Zakon ne propisuje formalni akreditacioni sistem za omladinske radnike ili organizacije u smislu sertifikacije ili licenciranja.

Postoji li zakonsko pravo na infrastrukturu i prostore za rad omladinskih organizacija?

Zakon izričito prepoznaje postojanje omladinskih objekata (čl. 10), a član 61 predviđa da lokalne vlasti mogu omladinskim organizacijama staviti na raspolaganje prostorije i objekte, uz minimalne troškove održavanja. Međutim, formulacija "mogu da stave na raspolaganje" implicira diskreciono pravo lokalne uprave, a ne garantovano pravo organizacija. U tom smislu, iako postoji podrška, ona nije pravno obavezujuća.

Da li je omogućeno uključivanje omladinskih organizacija u formalne procese donošenja odluka?

Zakon predviđa mehanizme uključivanja omladinskih organizacija u odlučivanje kroz više kanala. Omladinski savjet RS i lokalni savjeti učestvuju u konsultacijama i predlaganju politika i programa (čl. 44, 46). Takođe, članovi Upravljačkog komiteta uključuju i predstavnike omladinskih organizacija, koji učestvuju u izradi budžeta i davanju mišljenja na omladinske politike (čl. 77-81). Učešće organizacija je, dakle, formalizovano u smislu davanja mišljenja i savjeta, ali ne uključuje odlučujuće ovlašćenje. Ipak, institucionalna otvorenost je prisutna i normativno priznata.

Kako se podržava razvoj mreža i saveza omladinskih organizacija na nacionalnom i lokalnom nivou?

Omladinske organizacije se mogu udruživati u tematske saveze, regionalne mreže i krovne organizacije radi ostvarivanja zajedničkih interesa. Posebno važan mehanizam je Omladinski savjet RS, koji ima status krovnog tijela i učestvuje u kreiranju javnih politika. Ovaj savjet se finansira i podržava iz budžeta i kroz institucionalnu saradnju sa Vladom i Sekretarijatom.

Hrvatska

Za razliku od Crne Gore, Hrvatska nema poseban zakon koji sistemski reguliše omladinsku politiku, već se oslanja na Zakon o savjetima mladih (NN 41/14, 83/23), koji uređuje samo dio omladinske participacije - učešće mladih u donošenju odluka na lokalnom i regionalnom nivou. Ovaj zakon je usvojen 2014. godine, a zadnje izmjene su uvedene 2023. godine. Zakon se sastoji od 28 članova i fokusira se gotovo isključivo na pravni okvir za osnivanje i funkcionisanje savjeta mladih.

Osnovna definicija mladih

Prema članu 3 zakona, mladi su osobe između navršenih 15 i 30 godina s prebivalištem ili boravištem na teritoriji jedinice lokalne ili regionalne samouprave. To je u skladu s evropskim normama, i identično rješenju u crnogorskom zakonu.

Institucionalna odgovornost i decentralizacija

Zakon predviđa osnivanje savjeta mladih kao savjetodavnih tijela na tri nivoa:

- opštinskom i gradskom,
- županijskom (regionalnom),
- te na nivou Republike Hrvatske (član 2).

Međutim, Savjet za mlade na nacionalnom nivou nije uređen zakonom, već Odlukom Vlade (posljednja iz 2021. godine), čime mu nedostaje stabilnost i pravna sigurnost. To je ključna razlika u odnosu na Crnu Goru, gdje je Savjet za mlade normiran zakonom.

Obaveze lokalnih vlasti

Savjeti mladih se osnivaju odlukom predstavničkih tijela lokalne ili regionalne vlasti, a zakon sadrži detaljne tehničke odredbe o broju članova, izboru, nadležnostima i radu savjeta (čl. 6-12). Ipak, u zakonu ne postoje kaznene odredbe ukoliko se savjeti mladih ne osnuju ili ne funkcionišu, što je slabost u njegovom sprovođenju.

Uloga NVO i mladih

Zakon omogućava da članove savjeta mladih predlažu udruge mladih, studentski zborovi, učenička vijeća, podmladci političkih stranaka i neformalne grupe mladih (član 9). Time se prepoznaje raznolik spektar aktera, ali ne postoji detaljna razrada njihove uloge u kreiranju i sprovođenju omladinske politike. U poređenju s Crnom Gorom, gdje su NVO jasno prepoznate kao nosioci omladinske politike, hrvatski zakon ne prepoznaje posebnu kategoriju omladinske organizacije niti propisuje suštinske obaveze lokalnih vlasti da sarađuju sa civilnim sektorom.

Finansiranje

Član 6 i član 22 propisuju da se savjetima mladih osiguravaju sredstva za rad iz budžeta jedinica lokalne ili regionalne samouprave, uključujući i naknade članovima. Ipak, zakon ne propisuje minimalne iznose ni garantovana sredstva, što čini finansijsku podršku savjetima prepuštenu političkoj volji i lokalnim kapacitetima.

Pravo glasa i participacija

Savjeti mladih imaju pravo da daju mišljenja i preporuke o pitanjima koja se tiču mladih (član 5), ali nemaju obavezujuću ulogu u procesu odlučivanja. U poređenju s crnogorskim zakonom, gdje su propisane konsultacije i izrada strateških dokumenata uz uključenje mladih, hrvatski model participacije je znatno uži i svodi se na savjetodavnu funkciju bez institucionalnog uticaja na formulisanje politika.

Krovna organizacija mladih

U Hrvatskoj ne postoji zakonom uređena nacionalna omladinska organizacija. Postoji Mreža mladih Hrvatske (MMH), koja funkcioniše kao nevladina organizacija, ali nema pravni status krovne organizacije niti je njena uloga definisana zakonom. U Crnoj Gori, iako zakon ne stvara formalnu krovnu organizaciju, predviđa mogućnost osnivanja saveza NVO i uslove pod kojima on može postati reprezentativan.

Kako se u Zakonu definišu omladinske organizacije i ko se sve smatra subjektom omladinskog sektora?

Zakon o savjetima mladih ne sadrži definiciju omladinskih organizacija kao posebne kategorije organizacija civilnog društva. Umjesto toga, član 9 propisuje da kandidate za članove savjeta mladih mogu predlagati:

- udruge mladih i za mlade,
- studentski i učenički zborovi,
- podmladci političkih stranaka,
- neformalne grupe mladih.

Dakle, široko je prepoznat spektar subjekata omladinskog sektora, ali nema jasne institucionalne distinkcije između omladinskih i drugih NVO - što otežava strateški pristup i podršku specifično omladinskim organizacijama.

Da li zakon pruža pravnu i finansijsku autonomiju omladinskim organizacijama, uključujući operativno (strukturno) finansiranje?

Ne. Zakon o savjetima mladih ne uređuje status ili autonomiju omladinskih organizacija, niti se bavi njihovim finansiranjem. Omladinske organizacije se pominju samo kao predlagači članova savjeta mladih.

Finansiranje savjeta mladih uređuje se članovima 6 i 22, koji predviđaju:

- obezbjeđenje finansijskih sredstava iz lokalnih i regionalnih budžeta,
- mogućnost plaćanja naknada članovima savjeta.

Operativno ili programsko finansiranje omladinskih organizacija nije normirano zakonom.

Koji su institucionalni mehanizmi podrške (npr. savjeti za mlade, nacionalne komisije, krovne organizacije)?

Hrvatska ima:

- savjete mladih na opštinskom, gradskom i županijskom nivou (uređeni zakonom),
- Savjet za mlade Republike Hrvatske, koji je osnovan Vladinom odlukom (izvan zakonskog okvira),
- Mrežu mladih Hrvatske, koja djeluje kao krovna organizacija, ali nije zakonski prepoznata.

Dakle, institucionalni mehanizmi postoje, ali nisu u potpunosti normirani zakonom, naročito na nacionalnom nivou, gdje je Savjet za mlade formiran bez zakonskog utemeljenja.

Da li postoje mehanizmi akreditacije omladinskih radnika i organizacija radi osiguranja kvaliteta?

Ne. Ne postoje zakonski definisani mehanizmi akreditacije ni za omladinske radnike ni za omladinske organizacije. Hrvatski zakonodavni okvir u ovoj oblasti je fragmentiran i oslanja se na ad hoc prakse pojedinih ministarstava, ali bez pravno obavezujućeg sistema standardizacije i kontrole kvaliteta u omladinskom radu.

Postoji li zakonsko pravo na infrastrukturu i prostore za rad omladinskih organizacija?

Zakon o savjetima mladih ne garantuje pravo na infrastrukturu za omladinske organizacije. Član 6 predviđa da jedinice lokalne i regionalne samouprave mogu obezbijediti prostor za rad savjeta mladih, ali to nije obaveza i ne odnosi se na organizacije mladih. Dakle, nema eksplicitnog zakonskog prava na prostor, već to zavisi od dobre volje lokalnih vlasti i lokalnih akata. Ovo može smanjiti operativne kapacitete omladinskih organizacija koje ne izražavaju punu podršku za aktuelnu vlast, čime se vrši diskriminacija, ukida pluralizam mišljenja i stvaraju nejednake šanse za rad.

Da li je omogućeno uključivanje omladinskih organizacija u formalne procese donošenja odluka?

Djelimično. Omladinske organizacije mogu posredno učestvovati u procesima donošenja odluka putem savjeta mladih, u koje mogu delegirati predstavnike. Međutim, njihovo formalno učešće u donošenju zakona ili javnih politika nije zagarantovano, niti postoji zakonska obaveza uključivanja omladinskih organizacija u procese izrade politika koje ih se tiču. Savjeti imaju savjetodavnu, a ne odlučujuću funkciju.

Kako se podržava razvoj mreža i saveza omladinskih organizacija na nacionalnom i lokalnom nivou?

Ne postoji zakonska regulacija mreža i saveza omladinskih organizacija. Mreža mladih Hrvatske funkcionira kao neformalna, nevladina platforma bez zakonskog statusa ili uloge. Zakon ne sadrži odredbe koje bi podsticale razvoj saveza, umrežavanje, reprezentativnost ili teritorijalnu zastupljenost omladinskog sektora. Podrška umrežavanju zavisi isključivo od projektnih sredstava i međunarodnih donatora.

Sjeverna Makedonija

Zakon o mladima u Republici Sjevernoj Makedoniji („Законот за младинско учество и младински политики“, 2020) predstavlja ključni pravni okvir kojim se uređuju učešće mladih u odlučivanju, institucionalni mehanizmi omladinske politike, kao i podrška omladinskim organizacijama i omladinskom radu. Zakon ima ukupno 27 članova, raspoređenih u devet poglavlja: 1) Osnovne odredbe, 2) Oblici organizovanja i zastupanja mladih, 3) Registar omladinskih organizacija 4) Učešće mladih, 5) Lokalni savjeti za mlade, 6) Omladinske politike, 7) Usluge za mlade, 8) Finansiranje, 9) Prelazne i završne odredbe.

Osnovne odredbe

U članu 3, zakon mladima definiše lica starosti od 15 do 29 godina. Ovaj opseg je u skladu s evropskom praksom i omogućava uključivanje široke grupe mladih. Predmet zakona uključuje oblike organizovanja mladih, načine njihovog učešća u procesima donošenja odluka i planiranje omladinskih politika na nacionalnom i lokalnom nivou (član 1).

Oblici organizovanja i zastupanja mladih

Zakon u članu 6 pravi razliku između tri kategorije organizacija:

- Omladinska organizacija: registrovana prema Zakonu o udruženjima i fondacijama, u kojoj najmanje dvije trećine najvišeg organa čine mladi i koja djeluje u interesu mladih.
- Organizacija za mlade: organizacija koja ima programe za mlade, ali njome ne upravljaju mladi.
- Omladinska krovna organizacija: asocijacija koja okuplja omladinske organizacije iz najmanje pet planskih regiona i ima najmanje deset članica.

Ove organizacije imaju pravo da učestvuju u procesima oblikovanja zakona, strategija, kao i da zastupaju interese mladih na nacionalnom nivou (članovi 7-9).

Registar omladinskih organizacija

U članu 10 je propisano da registar vodi Agencija za omladinu i sport. Registracija omogućava formalno priznanje i pristup institucionalnim procesima.

Učešće mladih

Zakon posebno propisuje postojanje Skupštine mladih (član 11), kao tijela koje bira predstavnike mladih za Nacionalno savjetodavno tijelo. Predstavnici imaju savjetodavnu ulogu i učestvuju u oblikovanju politika.

Lokalni savjeti za mlade

Član 13 propisuje obavezu jedinica lokalne samouprave da formiraju savjete za mlade. Članovi uključuju i predstavnike omladinskih organizacija. Uloga savjeta jeste da doprinesu kreiranju lokalnih politika za mlade, uključujući lokalne strategije za mlade (član 14).

Omladinske politike

Nacionalnu strategiju za mlade donosi Vlada na period od pet godina (član 15), a priprema je Agencija za omladinu i sport u saradnji sa Nacionalnim savjetodavnim tijelom (član 16). Lokalnu strategiju donose opštine u saradnji sa lokalnim savjetima.

Usluge za mlade

U članu 18 su definisane četiri ključne komponente omladinskih usluga:

1. Kancelarije za mlade
2. Omladinski centri
3. Omladinski radnici
4. Službenici za mlade

Zakon prepoznaje potrebu za profesionalizacijom omladinskog rada, ali ne uvodi mehanizme akreditacije ili standardizacije (član 19).

Finansiranje

Član 20 propisuje da se najmanje 0,3% državnog budžeta i najmanje 0,1% lokalnih budžeta izdvaja za sprovođenje omladinske politike. Ovo je među rijetkim zakonima u regionu koji eksplicitno propisuje procenete budžetskih izdvajanja.

Kako se u zakonu definišu omladinske organizacije i ko se smatra subjektom omladinskog sektora?

Zakon pravi jasnu razliku između omladinskih organizacija, organizacija za mlade i omladinskih krovnih organizacija. (članovi 6-9). Subjekti omladinske politike su i Agencija za omladinu i sport, savjeti za mlade, lokalne samouprave i samoorganizovani oblici mladih.

Da li zakon pruža pravnu i finansijsku autonomiju omladinskim organizacijama, uključujući operativno finansiranje?

Da, organizacije se samostalno registruju i zakon propisuje minimum budžetskih sredstava za finansiranje programa i infrastrukture. Međutim, operativno finansiranje (npr. za radne troškove) nije posebno razrađeno.

Koji su institucionalni mehanizmi podrške?

Predviđeni su: Skupština mladih, lokalni savjeti za mlade, Nacionalno savjetodavno tijelo, Agencija za omladinu i sport, te krovne organizacije (članovi 10-17).

Kako se reguliše omladinski rad i da li je priznat kao posebna djelatnost?

Omladinski rad se pominje u članu 18, ali nije posebno normiran kao profesija ili djelatnost. Nema mehanizama licenciranja.

Da li postoje mehanizmi akreditacije omladinskih radnika i organizacija?

Ne. Zakon ne predviđa sistem akreditacije ni za radnike ni za organizacije.

Postoji li zakonsko pravo na infrastrukturu?

Zakon propisuje postojanje omladinskih centara i kancelarija (član 18), ali ne garantuje direktno pravo na prostor organizacijama. Infrastruktura zavisi od lokalnih vlasti.

Da li je omogućeno uključivanje omladinskih organizacija u formalne procese donošenja odluka?

Da. Putem učešća u savjetima, Skupštini mladih i konsultacijama o strategijama, organizacije i predstavnici mladih imaju formalnu ulogu (članovi 10-14).

Kako se podržava razvoj mreža i saveza omladinskih organizacija?

Zakon prepoznaje krovne omladinske organizacije i omogućava im institucionalnu ulogu u oblikovanju politika, zastupanju i konsultacijama (član 9).

Slovenija

Slovenija uređuje omladinsku politiku kroz dva ključna zakona: Zakon o javnom interesu u mladinskom sektoru (Uradni list RS, št. 42/2010; dalje: ZJIMS) i Zakon o mladinskom svetu Slovenije (Uradni list RS, št. 70/2000 sa dopunama iz 2010. godine; dalje: ZMSS). Ova dva zakonska akta zajedno uspostavljaju pravni okvir za definisanje javnog interesa u omladinskom sektoru, položaj omladinskih organizacija, finansiranje aktivnosti i institucionalne mehanizme podrške mladima u Sloveniji.

ZJIMS se sastoji od 34 člana raspoređenih u četiri poglavlja: Osnovne odredbe, Sprovođenje javnog interesa, Nadzor, te Prelazne i završne odredbe. Zakon jasno prepoznaje multisektorski i decentralizovani pristup omladinskoj politici.

Prema članu 3 ZJIMS-a, mladima se smatraju osobe uzrasta od 15 do navršanih 29 godina, što je usklađeno s većinom evropskih normi i standarda. Ova definicija predstavlja osnovu za ciljanje omladinske politike, programa i institucija.

Javni interes i institucionalni okvir

Član 5 ZJIMS-a definiše da se javni interes u omladinskom sektoru ostvaruje kroz:

- podsticanje aktivnog učešća mladih,
- razvoj omladinskog rada,
- promociju neformalnog obrazovanja i interkulturalnog dijaloga,
- jačanje dostupnosti infrastrukture i podrške omladinskim organizacijama.

Nosioci javnog interesa, prema članu 6, su:

- Republika Slovenija, preko nadležnog organa državne uprave za mlade (u praksi, sektor pri Ministarstvu za obrazovanje),
- jedinice lokalne samouprave, i
- samoupravne nacionalne zajednice.

Ova struktura omogućava decentralizovanu primjenu omladinske politike, ali i uslovljava snažnu koordinaciju među akterima.

Omladinske organizacije i status u javnom interesu

Čl. 10-13 ZJIMS detaljno uređuju uslove pod kojima omladinske organizacije mogu steći status organizacije u javnom interesu. Organizacija mora djelovati najmanje dve godine u oblasti omladinskog rada, imati jasno definisanu ciljnu grupu mladih, i demonstrirati oprinos razvoju omladinskog sektora. Status donosi niz pogodnosti, uključujući mogućnost finansiranja iz javnih sredstava, porezne olakšice i priznavanje u nacionalnim programima.

Finansiranje omladinskih programa predviđeno je članovima 14-16. Ministarstvo objavljuje javne pozive za sufinansiranje omladinskih programa i projekata, a evaluacija se vrši na osnovu unaprijed definisanih kriterijuma.

Omladinski rad i omladinski centri

Omladinski rad se definiše u članu 4 kao „organizovana, kontinuirana i dobrovoljna aktivnost s mladima koja doprinosi njihovom osnaživanju, obrazovanju i aktivnom građanstvu“. Ipak, uprkos detaljnoj zakonskoj definiciji, omladinski rad u Sloveniji nije profesionalizovan - ne postoji formalna akreditacija omladinskih radnika niti priznanje omladinskog rada kao zanimanja.

Zakon prepoznaje postojanje omladinskih centara kao ključnih mjesta za realizaciju aktivnosti s mladima. Centri se finansiraju sa lokalnog i nacionalnog nivoa, ali zakon ne propisuje stroge standarde za kvalitet ili infrastrukturu, već ih prepušta lokalnim praksama.

Zakon o mladinskom svetu Slovenije

Zakon o mladinskom svetu Slovenije (ZMSS) uređuje položaj i rad Mladinskog sveta Slovenije (MSS) - krovnog tijela omladinskih organizacija. Prema članu 2 ZMSS-a, MSS je pravno lice privatnog prava, ali mu zakon priznaje javnu funkciju zastupanja interesa mladih. MSS okuplja različite omladinske organizacije i ima pravo:

- da učestvuje u pripremi propisa koji se odnose na mlade,
- da predlaže rješenja i komentariše politike,
- da organizuje savjetovanja i doprinosi razvoju sektora.

Član 11 predviđa da MSS može da se finansira iz: budžeta Republike Slovenije, sredstava lokalnih zajednica, kao i članarina, donacija i sopstvenih prihoda.

Zakon omogućava i formiranje lokalnih omladinskih savjeta kao pravnog i funkcionalnog ekvivalenta MSS-a na opštinskom nivou. Međutim, formiranje lokalnih savjeta nije obavezno, što može rezultirati regionalnim neravnotežama u institucionalnoj zastupljenosti mladih.

Kako se definišu omladinske organizacije i subjekti omladinskog sektora?

ZJIMS ne koristi pojam „omladinska organizacija“ kao zasebnu pravnu formu, ali jasno propisuje uslove pod kojima organizacije koje rade s mladima mogu dobiti status u javnom interesu (čl. 10-13). Subjekti sektora uključuju omladinske organizacije, centre, mreže, neformalne grupe i institucije koje djeluju za mlade.

Da li zakon pruža pravnu i finansijsku autonomiju omladinskim organizacijama, uključujući operativno finansiranje?

Zakon prepoznaje pravnu autonomiju organizacija i pruža mogućnost sufinansiranja programa, ali ne garantuje dugoročno operativno finansiranje, što ostaje otvoreno pitanje stabilnosti. Ipak,

status u javnom interesu otvara pristup javnim fondovima.

Koji su institucionalni mehanizmi podrške?

Ključni mehanizmi su: Ministarstvo nadležno za mlade, Mladinski svet Slovenije, lokalni savjeti mladih, te mreža omladinskih centara. MSS ima formalizovanu savjetodavnu ulogu na nacionalnom nivou.

Kako se reguliše omladinski rad?

Omladinski rad je zakonski definisan (čl. 4), ali nije profesionalizovan - ne postoji sistem formalne akreditacije omladinskih radnika.

Da li postoje mehanizmi akreditacije omladinskih radnika i organizacija?

Ne postoji zakonski okvir za akreditaciju omladinskih radnika. Organizacije mogu dobiti status u javnom interesu, što služi kao zamjenski oblik verifikacije.

Postoji li zakonsko pravo na infrastrukturu za omladinske organizacije?

Zakon ne garantuje infrastrukturu, ali podstiče lokalne zajednice da razvijaju omladinske centre. Infrastrukturna podrška nije eksplicitno obavezna.

Da li je omogućeno uključivanje omladinskih organizacija u formalne procese odlučivanja?

Da. MSS ima zakonski osnov da učestvuje u pripremi propisa, a zakon predviđa i mogućnost lokalnog uključivanja putem savjeta mladih.

Kako se podržava razvoj mreža i saveza omladinskih organizacija?

ZJIMS prepoznaje važnost mreža i saradnje među organizacijama. MSS funkcioniše kao savez, a organizacije se mogu udruživati radi ostvarivanja javnog interesa.

Srbija

Republika Srbija je oblast omladinske politike uredila posebnim Zakonom o mladima („Službeni glasnik RS”, br. 50/2011), koji je stupio na snagu 2011. godine. Ovaj zakon čini osnovu za institucionalno priznavanje omladinske politike i omladinskog sektora u Srbiji. Iako je zakon star preko decenije, i dalje je na snazi bez značajnijih izmjena, osim što su kroz strategije i podzakonske akte naknadno definisani određeni aspekti omladinskog rada, programa i finansiranja.

Zakon ima ukupno 29 članova raspoređenih u pet oblasti: 1) Osnovne odredbe, 2) Nacionalna strategija za mlade, 3) Udruženja koja sprovode omladinske aktivnosti, 4) Savjet, kancelarija i agencija za mlade, 5) Finansiranje programa i projekata od javnog interesa u oblastima omladinskog sektora, 6) Nadzor, 7) Prelazne i završne odredbe.

U praksi se na njega naslanjaju Strategija za mlade (posljednja za period 2023-2030) i podzakonski akti.

Cilj i osnovne definicije

Prema članu 1, Zakon ima za cilj da doprinese stvaranju uslova za podršku mladima u organizovanju, društvenom djelovanju i razvoju, kao i ostvarivanju potencijala na ličnu i društvenu dobrobit. Mladi su definisani kao osobe uzrasta od 15 do 30 godina (član 2), što je usklađeno sa regionalnim standardima.

Zakon u članu 3 definiše omladinsku politiku kao skup mjera i aktivnosti usmjerenih ka poboljšanju položaja mladih, dok se omladinski sektor odnosi na sve oblasti u kojima se realizuju omladinske aktivnosti. U istom članu se navode i ključna načela omladinske politike, uključujući jednakost, zabranu diskriminacije, jednakost šansi, aktivno učešće, odgovornost i solidarnost.

Strateški okvir

Prema članu 4, Nacionalnu strategiju za mlade donosi Vlada na predlog Ministarstva omladine i sporta, na period od 10 godina. Strategiju prate i Akcioni planovi, a nadležno ministarstvo ima obavezu da prati njihovu implementaciju i usmjerava sprovođenje na lokalnom nivou. U izradi i realizaciji strategije učestvuju mladi, državne institucije, jedinice lokalne samouprave i druge relevantne strane.

Udruženja i krovne organizacije

Članovi 5 do 7 regulišu postojanje udruženja mladih i udruženja za mlade. Udruženje mladih mora imati najmanje dvije trećine članova koji su mladi, dok su udruženja za mlade šire definisana kao ona koja djeluju u interesu mladih. Zakon omogućava udruživanje ovih subjekata u saveze, uključujući i krovne saveze koji ispunjavaju stroge kriterijume teritorijalne zastupljenosti, broja članova i dužine djelovanja.

Institucionalni mehanizmi

Član 8 predviđa osnivanje Savjeta za mlade kao savjetodavnog tijela Vlade. Takođe su omogućeni Pokrajinski savjet za mlade i lokalni savjeti za mlade. Član 9 predviđa mogućnost osnivanja Kancelarije i Agencije za mlade, ali ova odredba nije operacionalizovana posebnim podzakonskim aktima niti je institucionalno zaživjela u punoj mjeri.

Finansiranje i nadzor

Prema članu 10, sredstva za sprovođenje omladinske politike dolaze iz budžeta Republike Srbije, dok se članom 11 precizira mogućnost finansiranja i na lokalnom nivou. Nadzor nad sprovođenjem zakona vrši Ministarstvo omladine i sporta (član 12).

Kako se u Zakonu definišu omladinske organizacije i ko se sve smatra subjektom omladinskog sektora?

Zakon razlikuje „udruženja mladih“ i „udruženja za mlade“ (čl. 5-6). Udruženje mladih mora imati 2/3 članova u starosnoj grupi od 15 do 30 godina. Subjekti omladinskog sektora uključuju državne organe, ustanove, udruženja, kao i druge aktere uključene u aktivnosti koje doprinose položaju mladih (član 3).

Da li zakon pruža pravnu i finansijsku autonomiju omladinskim organizacijama, uključujući operativno (strukturno) finansiranje?

Zakon pruža pravni okvir za djelovanje organizacija, ali ne garantuje kontinuirano strukturalno (operativno) finansiranje. Finansiranje se uglavnom odnosi na projektne aktivnosti od javnog interesa (čl. 10), dok podrška za osnovne troškove nije zakonski obavezna.

Koji su institucionalni mehanizmi podrške (npr. savjeti za mlade, nacionalne komisije, krovne organizacije)?

Predviđeni su Savjet za mlade na nacionalnom nivou (čl. 8), Pokrajinski i lokalni savjeti. Zakon predviđa i mogućnost postojanja krovnog saveza omladinskih organizacija (čl. 7), ali ne određuje obavezu njegove institucionalne podrške.

Kako se reguliše omladinski rad i da li postoji zakonsko prepoznavanje omladinskog rada kao posebne djelatnosti, u cilju profesionalizacije omladinskog rada?

Zakon ne sadrži definiciju omladinskog rada niti ga prepoznaje kao posebnu profesionalnu djelatnost. Nedostatak formalnog priznanja omladinskog rada otežava njegovu standardizaciju i profesionalizaciju.

Da li postoje mehanizmi akreditacije omladinskih radnika i organizacija radi osiguranja kvaliteta?

Ne. Zakon ne predviđa nikakve mehanizme akreditacije omladinskih radnika ili organizacija, niti se pominju standardi kvaliteta u radu sa mladima.

Postoji li zakonsko pravo na infrastrukturu i prostore za rad omladinskih organizacija?

Iako se podstiče djelovanje omladinskih organizacija, zakon ne garantuje pravo na prostor niti predviđa infrastrukturnu podršku organizacijama. Ovo pitanje ostaje prepušteno diskreciji lokalnih samouprava.

Da li je omogućeno uključivanje omladinskih organizacija u formalne procese donošenja odluka?

Organizacije imaju pravo da učestvuju u izradi strategije (čl. 4), a mogu biti članice Savjeta za mlade, ali njihovo uključivanje nije sistemski uređeno ni obavezno. Učešće je zavisno od političke volje institucija.

Kako se podržava razvoj mreža i saveza omladinskih organizacija na nacionalnom i lokalnom nivou?

Član 7 omogućava udruživanje omladinskih i za mlade usmjerenih udruženja u saveze.

Mogućnost formiranja krovnog saveza postoji, ali podrška njegovom razvoju nije jasno normirana niti institucionalno podržana.

Uporedna tabela ključnih elemenata sa zemljama regiona

Pitanje	Crna Gora	Albanija	Bosna i Hercegovina (FBiH)	Hrvatska	Sjeverna Makedonija	Slovenija	Srbija	Bosna i Hercegovina (Republika Srpska)
Definicija omladinskih organizacija i subjekti sektora	Nisu definisane; NVO koje sprovode omladinsku politiku	Definisane, šire uključene NVO i savjeti mladih	Definisane, uključuju i neformalne grupe	Definisane, uz precizan registar	Da, jasno definisane organizacije i unije	Da, uključuje krovne i lokalne	Da, NVO sa 2/3 mladih	Da, 2/3 članstva mora biti mladih
Pravna i finansijska autonomija, uključujući operativno finansiranje	Ne; samo projektno finansiranje preko javnih konkursa	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
Institucionalni mehanizmi podrške	Da, KZM i Savjet za mlade	Da, Nacionalna agencija, savjeti	Da, savjeti i komisije	Da, vijeća mladih	Da, Agencija za mlade	Da, Ured za mlade, Mladinski svet	Da, KZM i Savjet za mlade	Da, Savjet, komisije
Zakonsko prepoznavanje omladinskog rada kao djelatnosti	Ne	Ne	Ne	Djelimično	Da	Da	Djelimično	Djelimično
Akreditacija omladinskih radnika i organizacija	Ne	Ne	Ne	Djelimično	U planu	Da	Djelimično	Ne
Pravo na infrastrukturu i prostore	Da, ali bez detalja	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
Uključivanje u procese donošenja odluka	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
Razvoj mreža i saveza omladinskih organizacija	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da

Zakon o mladima Crne Gore postavlja osnovu za razvoj omladinske politike i prepoznaje mlade kao društvenu grupu od posebnog značaja, ali u poređenju sa zakonima u regionu, i dalje ostaje razvijeniji u ključnim oblastima. Jedan od najvažnijih izazova je izostanak sistema akreditacije

omladinskih radnika i stručnog usavršavanja, što ograničava profesionalizaciju sektora i diferencijaciju omladinskog rada kao specifične oblasti javnog interesa - standard koji je već postignut, na primjer u Sloveniji.

Zakon takođe ne definiše jasno pojam omladinske organizacije, niti propisuje minimalne kriterijume za članstvo mladih, čime se briše razlika između omladinskih organizacija i organizacija koje samo rade sa mladima. Ovaj nedostatak otežava ciljano usmjeravanje podrške i sprečava razvoj posebnih prava i statusa za omladinske organizacije. Registar omladinskih organizacija, nije uspostavljen, što umanjuje transparentnost i institucionalnu preglednost sektora. Za razliku od toga, druge zemlje kao što su BiH, Slovenija i Makedonija jasno propisuju vođenje omladinskog registra, često uz diferencijaciju statusa (npr. lokalne vs. nacionalne organizacije), uz posebna prava i obaveze vezane za finansiranje i učešće u institucijama.

Kada je riječ o finansiranju, zakon omogućava projektno finansiranje omladinskih aktivnosti, ali ne obezbjeđuje sistemsku podršku za osnovne i operativne troškove organizacija, što ograničava njihovu stabilnost i kontinuirani rad. Za razliku od nekih modela, poput Sjeverne Makedonije, Crna Gora još nije razvila finansijske mehanizme koji bi omogućili dugoročnu održivost omladinskog sektora, niti definisala zakonski minimum za programsko finansiranje omladinskih organizacija, već ih srednjeročno određuje kroz Strategiju za mlade, što lišava ovaj proces obavezujućeg karaktera i stabilnosti.

Zakon uspostavlja Savjet za mlade kao institucionalni mehanizam u okviru državne uprave, pa poput većine zemalja regiona precizno propisuje njegov mandat, nadležnosti i članstvo.

Uprkos ovim izazovima, zakon nudi solidnu osnovu za dalje unapređenje, posebno kroz jačanje profesionalnih standarda, uspostavljanje javno dostupnog registra i normiranje statusa omladinskih organizacija. Postojeće institucionalne strukture - poput Kancelarija za mlade i, Savjeta za mlade i nadležnog Ministarstva sporta i mladih - predstavljaju važne tačke oslonca za nadgradnju sistema i jačanje uloge mladih u društvenim procesima, a omladinski klubovi i omladinski centri su nepobitno važna mjesta okupljanja mladih i "hotspots" omladinskog aktivizma.

U tom smislu, Crna Gora ima potencijal da kroz usmjerene reformske korake dostigne standarde koji su već postavljeni u regionu i šire, ali i da ih nadmaši, postajući tako lider u regionu kada je riječ o omladinskoj politici.

Analiza najboljih praksi zemalja Evropske unije

Estonija

Zakon o omladinskom radu Estonije (No. RT I 2010, 41, 240) prvi put je usvojen 1999. godine. Aktuelna verzija usvojena je 16. decembra 2010. godine, a stupila na snagu 1. maja 2011. godine, a uprkos tome što formalno sadrži 35 članova, nekoliko ih je kasnije brisano ili izostavljeno, tako da zakon danas funkcioniše sa znatno manjim brojem aktivnih odredbi. Ipak, sadržinski ostaje vrlo bogat.

Zakon se sastoji od pet poglavlja, koja obuhvataju opšte odredbe, organizaciju omladinskog rada, finansiranje, nadzor i prelazne odredbe. U fokusu su podsticanje aktivnog građanstva, lični razvoj mladih, formalizacija omladinskog rada, kao i uloga lokalnih samouprava i države. Njime se uređuje pravni okvir omladinskog rada, uključujući definicije, aktere, institucionalne mehanizme, standarde kvaliteta i obaveze države i lokalnih zajednica u oblasti omladinske politike.

Opšte odredbe (čl. 1-3)

Uvodne odredbe definišu ciljeve zakona, osnovne pojmove i starosni okvir omladine. Posebno je zanimljivo da se omladinskom populacijom smatraju osobe starosti od 7 do 26 godina, što je veoma neobičan raspon u poređenju sa drugim evropskim zakonima, s namjerom da se zakon uskladi sa sektorskim politikama, u prvom redu obrazovnim i socijalnim politikama, ali i da se omladinski rad i neformalno obrazovanje učini dostupnim paralelno sa formalnim obrazovanjem.

Član 3 donosi preciznu klasifikaciju ključnih pojmova: mlada osoba je svako između 7 i 26 godina; omladinske organizacije se pojavljuju u nekoliko oblika - youth associations (nevladino udruženje u kojem najmanje dvije trećine članova čine mlade osobe, a čiji je cilj organizacija i sprovođenje omladinskog rada), unions of youth associations (savezi omladinskih udruženja), i youth work associations (omladinska radnička udruženja), koje objedinjuju pružaoce omladinskih usluga i radnika.

Takođe, detaljno se regulišu omladinski kampovi, njihovi upravljači, projekti i programi, čime se pokazuje koliko je Estonija razvila ovaj segment omladinske politike.

Omladinski rad je, prema članu 4, skup aktivnosti koje omogućavaju mladima uzrastom između 7 i 26 godina da se razvijaju van porodice, formalnog obrazovanja i rada, isključivo na osnovu sopstvene volje. Ovaj rad se, kako zakon ističe, sprovodi za mlade, ali i zajedno s njima, kroz njihovu participaciju i inicijativu.

Organizacija omladinskog rada (čl. 6-13)

Organizacija omladinskog rada podijeljena je na tri institucionalna nivoa: nacionalni, opštinski i participativni. Ministarstvo obrazovanja i istraživanja (član 6) ima ključnu ulogu

u pripremi nacionalnih programa, nadzoru nad trošenjem budžetskih sredstava i podršci udruženjima mladih. Lokalni nivoi vlasti - opštine i gradovi - imaju zadatak da određuju prioritete omladinskog rada, usvajaju procedure za finansiranje programa i projekata, i konsultuju se sa omladinskim savjetima (član 8).

U članu 9 se propisuje formiranje omladinskih savjeta na lokalnom nivou kao savjetodavnih tijela sastavljenih od mladih. Savjeti se biraju demokratski među mladima u zajednici, a njihov cilj je da daju mišljenja i prijedloge organima lokalne vlasti. Zakon obavezuje opštine da ih uključuju u odlučivanje koje se tiče mladih, i da im dostavljaju relevantne materijale prije sjednica opštinskih tijela.

Takođe, zakon detaljno reguliše omladinske i projektne kampove (članovi 10-13). Oni podliježu strogoj proceduri licenciranja, koja uključuje usklađenost sa zdravstvenim, sigurnosnim i obrazovnim standardima.

Član 102 propisuje da se kampovi moraju prijavljivati putem Estonskog informacionog sistema za obrazovanje, sa tačno definisanom dokumentacijom - uključujući plan aktivnosti, podatke o osoblju i finansiranju.

Finansiranje omladinskog rada (čl.14-15)

Estonski zakon prepoznaje finansiranje omladinskog rada kao javnu obavezu. Član 14 propisuje da se iz državnog budžeta finansiraju: omladinski programi i projekti, nacionalni programi razvoja omladinskog rada, istraživanja, međunarodna saradnja, obuke omladinskih radnika, i rad udruženja.

Član 15 Zakona o omladinskom radu Estonije propisuje pravila o godišnjim grantovima za omladinska udruženja, s ciljem jačanja njihovih kapaciteta i ostvarivanja nacionalnih ciljeva omladinske politike.

Stav (1) jasno ističe da je osnovna svrha ovih grantova unapređenje sposobnosti omladinskih udruženja, kao i doprinos ostvarivanju ciljeva nacionalne omladinske politike.

Stav (2) detaljno definiše ko ima pravo da konkuriše za godišnji grant:

1. Omladinsko udruženje koje ima najmanje 500 mladih članova i čije lokalne jedinice djeluju na teritoriji najmanje jedne trećine okruga Estonije.
2. Savez omladinskih udruženja u kojem je učlanjeno najmanje 30 omladinskih udruženja.
3. Savez vijeća učenika škola, pod uslovom da kroz svoje članice obuhvata najmanje jednu trećinu učenika osnovnih i srednjih škola ili stručnih škola u Estoniji.
4. Savez studentskih unija, ako u svom članstvu ima najmanje polovinu svih studentskih unija visokoškolskih ustanova u Estoniji.

Stav (3) propisuje da o dodjeli, odbijanju i visini godišnjih grantova odlučuje ministar nadležan za omladinu. Pri donošenju odluke uzimaju se u obzir:

- nacionalni prioriteti omladinskog rada i politike;
- razvojni plan udruženja, njegove aktivnosti i prethodna dostignuća;
- obim djelovanja udruženja, ciljna grupa, članstvo i organizacioni kapacitet, uključujući i prethodne obaveze;
- usklađenost aplikacije i podnosioca sa propisanim uslovima.

Ministar ima pravo da u proces evaluacije uključi i stručnjake.

Ovaj član precizno osigurava transparentnost, nacionalnu usklađenost i meritokratski pristup dodjeli budžetskih sredstava omladinskim organizacijama, uz jasno propisane kriterijume za pristup javnim sredstvima.

Pored toga, član 15 uvodi specijalizovanu podršku opštinama radi unapređenja pristupa i raznovrsnosti vannastavnih aktivnosti, sa akcentom na djecu iz ranjivih grupa. Lokalni planovi vannastavnih aktivnosti postaju obavezan dio razvojnog plana svake opštine, a njihovo ispunjavanje se prati i procjenjuje (član 15 st. 2).

Iako ne postoji poseban član koji formalno reguliše “profesionalizaciju omladinskog rada”, zakon kroz mehanizme licenciranja kampova i kriterijume za osoblje indirektno standardizuje kvalitet.

Član 12 stav 5 propisuje da ministar određuje kvalifikacione zahtjeve za direktore i savjetnike u kampovima, a strani stručnjaci mogu raditi ukoliko im je kvalifikacija priznata prema Zakonu o priznavanju stranih kvalifikacija. Ovo pokazuje ozbiljan pristup prema standardima omladinskog rada.

Nadzor i odgovornost (16-35)

U pogledu nadzora, Ministarstvo obrazovanja ima ovlašćenja da vrši administrativnu kontrolu (član 12), dok lokalne vlasti nadziru projektne kampove (član 13). Zakonom su predviđene i novčane kazne za nepoštovanje odredbi, a Zakon o sprovođenju administrativnih mjera omogućava upotrebu instrumenata prinude do iznosa od 640 eura.

Kako se u Zakonu definišu omladinske organizacije i ko se sve smatra subjektom omladinskog sektora?

Kako se u Zakonu definišu omladinske organizacije i ko se sve smatra subjektom omladinskog sektora?

Zakon koristi precizne definicije za različite subjekte omladinskog sektora u čl. 3.

Omladinska organizacija (youth association) je nevladino udruženje (non-profit association) čiji su najmanje dvije trećine članova mladi uzrasta od 7 do 26 godina, a cilj organizacije je organizacija i sprovođenje omladinskog rada.

Savez omladinskih udruženja (union of youth associations) je udruženje čiji su članovi upravo omladinske organizacije, odnosno udruženja.

Pored omladinskih organizacija, subjektima omladinskog sektora smatraju se i:

- Agencije za omladinski rad - mogu biti javne (ministarske ili opštinske institucije) ili nevladine (privatnopravna lica) čija je glavna djelatnost omladinski rad.
- Udruženja za omladinski rad - nevladine organizacije (ili njihovi savezi) koje integrišu omladinske radnike, organizacije i institucije u svrhu zajedničkog djelovanja i zastupanja interesa sektora.

Takođe, relevantne su i formalno priznate organizacione jedinice kao što su savjeti mladih i organizatori omladinskih kampova.

Da li zakon pruža pravnu i finansijsku autonomiju omladinskim organizacijama, uključujući operativno (strukturno) finansiranje?

Da. Čl. 15 posebno uređuje sistem godišnjih grantova za omladinske organizacije, sa ciljem jačanja njihovih kapaciteta i postizanja nacionalnih ciljeva omladinske politike. Pravo na ove grantove imaju:

- Omladinske organizacije sa najmanje 500 mladih članova i aktivnim lokalnim jedinicama u trećini okruga Estonije;
- Savezi omladinskih organizacija sa najmanje 30 članica;
- Savezi školskih vijeća koji okupljaju barem trećinu učenika osnovnih/srednjih škola;
- Savezi studentskih unija sa najmanje polovinom studentskih predstavništava visokoškolskih ustanova.

Ministar odlučuje o dodjeli sredstava na osnovu jasno definisanih kriterijuma koji uključuju nacionalne prioritete, kvalitet i rezultate rada organizacije, razvojne planove i administrativnu sposobnost. Odluka mora biti dostavljena podnosiocu zahtjeva u roku od pet radnih dana.

Osim toga, član 14 predviđa dodatna budžetska sredstva za programe, istraživanja, međunarodnu saradnju, treninge omladinskih radnika i institucionalnu podršku.

Koji su institucionalni mehanizmi podrške (npr. savjeti za mlade, nacionalne komisije, krovne organizacije)?

Zakon prepoznaje savjete mladih (youth councils) kao institucionalni mehanizam participacije, predviđen čl. 9. Savjet mladih može biti osnovan pri opštinskom savjetu, a ima savjetodavnu ulogu u donošenju odluka koje se odnose na mlade. Mora biti izabran demokratski, na osnovu procedura koje utvrdi sama opština.

Savjet mladih ima pravo da prima nacрте relevantnih akata i dnevni red sjednica opštinskog savjeta na uvid prije njihovog usvajanja, a opština je dužna da finansijski i institucionalno podrži njegov održivi rad.

Na nacionalnom nivou, Ministarstvo prosvjete i nauke (čl. 6) koordinira omladinsku politiku, razvija programe i vrši nadzor.

Kako se reguliše omladinski rad i da li postoji zakonsko prepoznavanje omladinskog rada kao posebne djelatnosti, u cilju profesionalizacije omladinskog rada?

Da. Već u čl. 4. definisano je da je omladinski rad stvaranje uslova za razvoj mladih van formalnog obrazovanja i porodice, na osnovu njihove slobodne volje. Pritom se poštuju principi učešća, jednakog tretmana, tolerancije i podsticanja inicijative.

Organizatori omladinskog rada mogu biti javne i privatne organizacije koje ispunjavaju uslove propisane zakonom. Iako zakon ne predviđa licenciranje omladinskog rada kao posebne profesije, članovi zakona koji uređuju omladinske kampove sadrže zahtjeve u vezi kvalifikacija omladinskih radnika.

Da li postoje mehanizmi akreditacije omladinskih radnika i organizacija radi osiguranja kvaliteta?

Da. Čl. 102 stav 5 predviđa da ministar nadležan za omladinu usvaja pravilnik kojim se definišu kvalifikacioni zahtjevi za direktore i savjetnike omladinskih i projektnih kampova. Kvalifikacije se odnose na stručno obrazovanje, relevantno iskustvo i druge dokumente koji potvrđuju kompetencije.škove (čl. 14 st. 1 tačka 4).

Takođe, priznaju se i strane kvalifikacije ako su priznate u skladu sa Zakonom o priznavanju stranih stručnih kvalifikacija. Kontrolu i nadzor sprovodi Ministarstvo prosvjete i nauke (čl. 12 i 13), uključujući i mogućnost sankcionisanja (novčane kazne do 640 eura za nepoštovanje propisa).

Postoji li zakonsko pravo na infrastrukturu i prostore za rad omladinskih organizacija?

Zakon ne propisuje eksplicitno pravo na prostorije ili infrastrukturu za omladinske organizacije. Međutim, opštine su nadležne za podršku omladinskim projektima i programima u okviru svojih razvojnih planova (čl. 8), što može uključivati i davanje prostora. Takođe, sredstva iz državnog budžeta mogu se koristiti za podršku omladinskim agencijama, što može uključivati infrastrukturne troškove (čl. 14 st. 1 tačka 4).

Da li je omogućeno uključivanje omladinskih organizacija u formalne procese donošenja odluka?

Da, ali primarno kroz savjete mladih pri lokalnim samoupravama. Čl. 9 propisuje da savjeti mladih imaju pravo da budu konsultovani u vezi sa planiranjem i evaluacijom omladinske politike na lokalnom nivou. Savjeti mladih dobijaju na uvid relevantne akte i mogu davati preporuke opštinskom savjetu i izvršnim organima. Na nacionalnom nivou, iako zakon ne predviđa institucionalizovano učešće omladinskih organizacija u donošenju odluka, one mogu imati konsultativnu ulogu kroz učešće u programima i politikama koje vodi Ministarstvo.

Kako se podržava razvoj mreža i saveza omladinskih organizacija na nacionalnom i lokalnom nivou?

Zakon prepoznaje saveze omladinskih organizacija i omogućava im pristup godišnjem finansiranju (čl. 15 st. 2 tačka 2). Time se eksplicitno podstiče umrežavanje i organizovanje sektora. Kriterijumi za dobijanje sredstava uključuju broj članica, teritorijalnu pokrivenost, prethodne aktivnosti i doprinos ostvarivanju nacionalnih ciljeva omladinske politike. Dodatno, čl. 14 omogućava budžetsku podršku udruženjima za omladinski rad, koji često funkcionišu kao sektorske krovne organizacije.

Finska

Finski Zakon o mladima (Nuorisolaki 1285/2016) je usvojen 21. decembra 2016. i na snazi je od 1. januara 2017. godine, i predstavlja nasljednika prvog zakona iz 2006. godine. Sastoji se od 7 poglavlja i ukupno 30 članova, uz izmjene i dopune iz 2020, 2022. i 2023. kako bi se uredila nova područja aktivnosti i finansiranja.

Zakon se bavi pravnim okvirima za rad s mladima (nuorisotyö), omladinskom politikom (nuorisopolitiikka) i definisanjem državnih i lokalnih odgovornosti, uključujući finansiranje, kvalitativne standarde i participaciju mladih. Temelji se na jasno definisanim pravima mladih, načelima sudjelovanja, jednakosti i saradnje s drugim tijelima.

Opšte odredbe (čl. 1-3)

Na samom početku, zakon jasno definiše svoj obuhvat u čl. 1, ističući da uređuje omladinski rad, omladinsku politiku i njihovu koordinaciju na nacionalnom i opštinskom nivou. Propisi se odnose kako na aktivnosti i odgovornosti države i lokalnih samouprava, tako i na pitanja finansiranja, pri čemu se poštuju i međunarodne obaveze.

U čl. 2 detaljno su navedeni ciljevi zakona: jačanje učešća mladih i njihovih sposobnosti za djelovanje u društvu, podrška njihovom odrastanju i samostalnosti, osnaživanje građanskog aktivizma, promocija jednakosti i prava mladih, te poboljšanje njihovih uslova života. Zakonom se kao temeljna načela ističu solidarnost, kulturna raznolikost, održivi razvoj, zdrav stil života i intersektorska saradnja.

U čl. 3, zakon nudi precizne definicije ključnih pojmova. Mladi se definišu kao osobe mlađe od 29 godina, dok omladinski rad podrazumijeva aktivnosti koje podržavaju rast i integraciju mladih u društvo. I ova definicija mladih je relativno neobična, jer donja granica izostaje, što efektivno uključuje sve mlade ljude u domen omladinske politike, od najranijih dana razvoja.

Omladinska politika se odnosi na uslove života i međugeneracijske odnose, dok omladinske aktivnosti predstavljaju dobrovoljni angažman mladih. Dodatno, zakon razlikuje nacionalne omladinske organizacije, centre kompetencija i druge entitete s nacionalnim dometom.

Državni omladinski rad i politika (čl. 4-7)

Član 4 propisuje da Ministarstvo obrazovanja i kulture ima ključnu ulogu u upravljanju, koordinaciji i razvoju omladinskog rada i politike, uz obavezu saradnje sa opštinama, organizacijama i samim mladima. Regionalne administrativne agencije nadležne su za regionalni nivo upravljanja.

U čl. 5 se uređuje Nacionalni program omladinskog rada i politike, koji se donosi svake četiri godine. Program utvrđuje konkretne ciljeve, a u njegovoj pripremi se konsultuju mladi i relevantni akteri, čime se osigurava participativnost.

Državno savjetodavno tijelo - Državno omladinsko vijeće - detaljno je regulisano čl. 6. Vijeće ima savjetodavnu i evaluacionu ulogu, zaduženo je za praćenje efekata državnih mjera na mlade, izradu analiza i davanje preporuka. Njegov sastav, nadležnosti i načini rada bliže se određuju vladinom uredbom.

Slično se u čl. 7 uređuje Komitet za evaluaciju i dodjelu pomoći, koji je savjetodavno tijelo Ministarstva, s nadležnošću da ocjenjuje podobnost organizacija i daje preporuke za raspodjelu sredstava.

Opštinski omladinski rad i međusektorska saradnja (čl. 8-12)

U čl. 8, zakon potvrđuje da su opštine odgovorne za omladinski rad. Njihova je dužnost da stvore uslove za aktivnosti mladih, obezbijede infrastrukturu i podrže građansku participaciju, u skladu s lokalnim okolnostima. Saradnja s porodicama, organizacijama i vjerskim zajednicama je podstaknuta.

Član 9 propisuje formiranje međusektorskih mreža - savjetodavnih tijela koja okupljaju aktere iz različitih oblasti radi planiranja i koordinacije usluga za mlade. Ove mreže služe kao mehanizam za procjenu potreba mladih i usklađivanje politika.

Poseban akcenat u čl. 10 i 11 stavljen je na tzv. "outreach" omladinski rad - pristup koji omogućava kontaktiranje i podršku mladima u riziku od socijalne isključenosti. Ovi članci precizno uređuju načine kako opština sprovodi takav rad, uključujući imenovanje službenika, uslove za prikupljanje i obradu ličnih podataka, te obaveze ostalih institucija (npr. škola, vojske) da dostave informacije o mladima koji prekidaju obrazovanje ili službu.

U čl. 12 i 12a razrađeni su tehnički i pravni aspekti obrade podataka, kao i noviji model slobodnih aktivnosti - „finski model hobija” - koji omogućava učenicima da učestvuju u besplatnim aktivnostima prije ili poslije škole. Opština je dužna da konsultuje mlade o sadržaju ovih aktivnosti.

Rad omladinskih radionica (čl. 13-15)

U čl. 13 i 14 definisana je svrha omladinskih radionica: jačanje zapošljivosti mladih kroz praktičan rad i coaching. Radionice treba da budu opremljene stručnim kadrom i da mladima nude personalizovane planove rada. Obrada podataka je strogo regulisana, uz obavezu poštovanja privatnosti.

Čl. 15 predviđa mogućnost testiranja na drogu u specifičnim slučajevima, ako postoji opravdana sumnja da je mlada osoba pod uticajem supstanci. Testiranje je moguće samo pod striktnim uslovima, uz poštovanje prava mladih i informisanost roditelja ako je riječ o maloljetnicima.

Državno finansiranje omladinskog sektora (čl. 16-23)

Opštine u Finskoj imaju ključnu ulogu u sprovođenju omladinskih politika na lokalnom nivou, a država im u tome pomaže kroz budžetske transfere (čl. 16). Ovi transferi se dodjeljuju u skladu sa Zakonom o finansiranju obrazovnih i kulturnih aktivnosti (Zakon 1705/2009). To znači da se omladinske aktivnosti prepoznaju kao sastavni dio šire kulturno-obrazovne politike države, a ne kao izolovani sektor.

Ministarstvo prosvjete i kulture odobrava pravo na državnu pomoć nacionalnim omladinskim organizacijama (čl. 17). Da bi neko udruženje bilo priznato kao korisnik ove pomoći, mora dokazati da sprovodi ciljeve i principe utvrđene u članu 2 Zakona, među kojima su participacija, jednakost, zdravlje, održivi razvoj i solidarnost.

Pri razmatranju podobnosti, važni su:

- značaj i uticaj rada organizacije na omladinski sektor,
- nacionalni karakter njenog djelovanja,
- njena interna upravljačka i finansijska odgovornost,
- kao i sposobnost da promoviše jednakost i uključenost mladih.

Međutim, određene vrste organizacija su isključene iz ovog modela podrške - npr. one koje su usko specijalizovane za jedno akademsko ili profesionalno polje, kao i organizacije koje već primaju sredstva iz posebnih budžetskih linija.

Državna sredstva se svake godine mogu dodijeliti iz budžeta, a organizacije koje ih dobiju mogu dalje usmjeravati dio tih sredstava ka svojim lokalnim ili regionalnim članicama, u skladu sa Zakonom o državnim transferima.

Kriterijumi za određivanje iznosa (čl. 18) uključuju:

- kvalitet i djelotvornost aktivnosti,
- dostupnost i obuhvat programa,
- ulogu u promociji jednakosti i uključivanja mladih,
- kao i uredno upravljanje sredstvima i odgovornost u radu.
-

Bitna napomena: sredstva se mogu koristiti samo za aktivnosti od javnog interesa - komercijalne djelatnosti i slični troškovi ne mogu se finansirati iz ovog fonda.

Član 19 reguliše finansiranje specijalizovanih centara koji se bave razvojem stručnosti i znanja u omladinskom sektoru na nacionalnom nivou. Ministarstvo odobrava njihovu podobnost, na osnovu plana rada i usklađenosti sa nacionalnim prioritetima.

Kandidati moraju imati:

- dokazano nacionalno iskustvo,
- odgovorno finansijsko upravljanje,
- kapacitete za prikupljanje, analizu i distribuciju informacija o mladima i omladinskoj politici.

I ovdje važi pravilo da se podržavaju isključivo aktivnosti od javnog interesa, a troškovi koji proizilaze iz komercijalnih djelatnosti se ne prihvataju.

Omladinski centri koji tokom cijele godine organizuju strukturirane aktivnosti za mlade - s posebnim naglaskom na internacionalizaciju i održivi razvoj - mogu dobiti sredstva na osnovu člana 20. Ministarstvo razmatra kvalitet, obim i uticaj njihovih aktivnosti, kao i kapacitete za upravljanje.

Višak prihoda (ako se ostvari) mora biti vraćen u omladinske aktivnosti i održavanje infrastrukture, čime se dodatno osigurava javni interes kao osnovni kriterijum.

Radionice (čl. 20) su oblik podrške mladima koji im pomaže da steknu vještine, samopouzdanje i uključe se u obrazovanje ili tržište rada. Ministarstvo može dodijeliti sredstva ovim radionicama, ako ispunjavaju misiju definiranu u članu 13 - da podrže rast i osnaživanje mladih kroz individualni pristup.

Pri dodjeli sredstava ocjenjuje se:

- kvalitet i društveni uticaj programa,
- usklađenost sa osnovnim ciljevima iz člana 2.

Sredstva moraju biti korišćena isključivo za javno korisne aktivnosti.

Od novembra 2022. godine, dodavanjem člana 21a, uvedena je mogućnost finansiranja rekreativnih aktivnosti mladih koje se odvijaju u školama, u skladu sa tzv. „finskim modelom slobodnih aktivnosti“. Fokus je na podršci školskim opštinama da organizuju aktivnosti prema interesovanjima mladih, uz izradu školskih rekreativnih planova. Kriterijumi za dodjelu sredstava uključuju kvalitet, obim i realističnost plana.

Zakon predviđa i dodatna sredstva za istraživanja u omladinskom sektoru, međunarodnu saradnju, infrastrukturne projekte, razvoj omladinskog rada i programe za unapređenje rada sa mladima. Ova fleksibilna linija, propisana članom 22, omogućava odgovaranje na nove izazove u sektoru.

Naravno, ako organizacija više ne ispunjava uslove, na osnovu člana 23, Ministarstvo ima pravo da joj ukine status korisnika državne pomoći. Time se osigurava kontinuirani nadzor i profesionalnost u sektoru.

Dodatne odredbe (čl. 24-28)

U čl. 24 se poziva na važeće zakone koji uređuju pravo mladih na učešće u savjetima mladih na lokalnom i regionalnom nivou, ali i proširuje obavezu državnih i lokalnih tijela da konsultuju mlade pri donošenju odluka koje ih se tiču.

Ministarstvo obrazovanja i kulture ostaje državni organ nadležan za dodjelu pomoći (čl. 25), dok su mehanizmi žalbe protiv odluka Ministarstva i prijavljivanja prijetnji jasno uređeni u čl. 27 i 28.

Član 26 je izbrisan.

Posebno je važan član 28 koji predviđa izuzetak od profesionalne tajne za sve one koji rade s mladima u skladu sa ovim zakonom (npr. u outreach radu, radionicama, školama...). On propisuje da ako lice koje obavlja dužnosti po ovom zakonu sazna za situaciju koja ukazuje na rizik od nasilja, i to takvu koja može ugroziti život ili zdravlje neke osobe, ima pravo da samoinicijativno obavijesti policiju, bez obzira na obavezu čuvanja tajne.

Finska ovim članom jasno štiti sigurnost mladih i zajednice. Time omogućava da se rani znaci nasilja ili prijetnji ne ignorišu pod izgovorom povjerljivosti, već se odgovorno prenesu policiji kada je to opravdano.

Završne odredbe (čl. 29-30)

Zakon stupa na snagu 1. januara 2017. godine (čl. 29), čime se stari zakon stavlja van snage. Prelazne odredbe (čl. 30) predviđaju kontinuitet rada postojećih savjeta i komisija, kao i prelazno razdoblje za ocjenjivanje podobnosti korisnika sredstava.

Kako se u zakonu definišu omladinske organizacije i ko se sve smatra subjektom omladinskog sektora?

Finski zakon ne koristi termin "omladinska organizacija" u klasičnom smislu, već govori o nacionalnim omladinskim organizacijama kao subjektima koji mogu konkurisati za državno finansiranje (čl. 16). Takođe, precizira širi spektar aktera: omladinske radionice, centri kompetencija, lokalne vlasti, vjerske zajednice, nevladine organizacije i opštinske službe za mlade. Svi oni su subjekti omladinskog sektora. U čl. 3 se posebno definišu "organizacije koje se bave omladinskim radom" i daju se uslovi za njihov pravni status i djelovanje.

Da li zakon pruža pravnu i finansijsku autonomiju omladinskim organizacijama, uključujući operativno (strukturno) finansiranje?

Da. U poglavlju 5 (čl. 16-23), predviđeno je redovno godišnje finansiranje za različite oblike organizovanog omladinskog rada. Nacionalne omladinske organizacije, centri za mlade, radionice i hobi programi imaju pravo na strukturno i programsko finansiranje, pod uslovom da ispunjavaju kriterijume kvaliteta, javnog interesa i transparentnog upravljanja. Iznosi i kriterijumi određuju se u okviru nacionalnog omladinskog programa (čl. 5), dok Ministarstvo donosi odluke i prati korišćenje sredstava.

Koji su institucionalni mehanizmi podrške (npr. savjeti za mlade, nacionalne komisije, krovne organizacije)?

Zakon uspostavlja više institucionalnih mehanizama:

- Državni savjet za mlade: savjetodavno tijelo koje učestvuje u izradi politika i ocjeni programa.
- Komitet za evaluaciju i podršku omladinskom radu: ocjenjuje organizacije i prati kvalitet.
- Nacionalni program za omladinski rad i politiku (čl. 5): strateški dokument koji usmjerava čitav sektor.
- Regionalne državne agencije (čl. 4): obezbjeđuju implementaciju politike na terenu.

Kako se reguliše omladinski rad i da li postoji zakonsko prepoznavanje omladinskog rada kao posebne djelatnosti, u cilju profesionalizacije omladinskog rada?

Zakon prepoznaje omladinski rad kao profesionalnu i posebnu djelatnost u čl. 2 i čl. 3, gdje se jasno razlikuje od obrazovanja ili socijalnog rada. Omladinski rad se opisuje kao podrška ličnom razvoju, učešću u društvu i osnaživanju mladih. Zakon omogućava različite formate rada (radionice, slobodno vrijeme, outreach, informisanje), pri čemu opštine imaju obavezu da obezbijede kadrove i kapacitete (čl. 8-9).

Da li postoje mehanizmi akreditacije omladinskih radnika i organizacija radi osiguranja kvaliteta?

Ne postoji formalna akreditacija radnika u zakonu, ali su propisani standardi kvaliteta i evaluacioni mehanizmi kroz čl. 7, čl. 16 i čl. 23. Organizacije se ocjenjuju na osnovu razvoja kadrova, uticaja, finansijske odgovornosti i dosljednosti ciljevima omladinske politike. Evaluacija se vrši od strane komiteta, a nepridržavanje standarda može rezultirati ukidanjem finansiranja.

Postoji li zakonsko pravo na infrastrukturu i prostore za rad omladinskih organizacija?

Da, ali posredno. Prema čl. 8, opštine imaju zakonsku obavezu da mladima obezbijede odgovarajuće servise, aktivnosti i prostore. Iako pravo na prostor nije eksplicitno formulisano kao subjektivno pravo, zakon jasno stavlja do znanja da lokalne vlasti moraju pružiti uslove za omladinski rad u fizičkom smislu.

Da li je omogućeno uključivanje omladinskih organizacija u formalne procese donošenja odluka?

Da. Učešće mladih i omladinskih organizacija u odlučivanju je normativno zaštićeno. Prema čl. 5, prilikom izrade Nacionalnog programa za omladinski rad, obavezno se sprovode konsultacije sa mladima i njihovim organizacijama. Takođe, učestvuju u radu savjeta i komisija na nacionalnom nivou. Čl. 24 dodatno potvrđuje participativna prava mladih na lokalnom, regionalnom i državnom nivou.

Kako se podržava razvoj mreža i saveza omladinskih organizacija na nacionalnom i lokalnom nivou?

Finski zakon podstiče mrežno djelovanje kroz sistem centara kompetencija i nacionalnih programa, kao i kroz finansiranje organizacija koje djeluju na više opštinskih ili regionalnih nivoa (čl. 16). Zakon priznaje saveze i unije, koje mogu aplicirati za sredstva ukoliko predstavljaju dovoljan broj članica ili lokalnih jedinica. Time se eksplicitno podstiče umrežavanje i koordinacija među omladinskim akterima.

Njemačka

Njemačka nema jedan centralizovani „Zakon o mladima“ kao što je to slučaj u nekim drugim evropskim državama. Umjesto toga, omladinska politika i omladinski rad pravno su regulisani prvenstveno kroz Osmi socijalni zakonik (Sozialgesetzbuch Ahtes Buch - SGB VIII), koji se odnosi na dječiju i omladinsku zaštitu (Kinder- und Jugendhilfe). Ovaj zakonski okvir je ključan za razumijevanje institucionalne i finansijske podrške omladinskom radu u Njemačkoj, kao i uloge omladinskih organizacija, profesionalnog kadra i načina uključivanja mladih u društvo.

Usvojen je 26. juna 1990. kao član 1 Zakona o reformi prava djece i mladih (Kinder- und Jugendhilfegesetz, KJHG), a snagu je stupio 3. oktobra 1990. u novim saveznim pokrajinama (istočna Njemačka), i 1. januara 1991. u starim pokrajinama (zapadna Njemačka). Posljednja izmjena SGB VIII (Ahtes Buch - Kinder- und Jugendhilfe) usvojena je 3. aprila 2025. godine, zakon objavljen u Bundesgesetzblatt I (Br. 107/2025). Ova izmjena je stupila na snagu 1. jula 2025. godine i primijenjena je kroz član 2 tog zakona.

SGB VIII ne definiše omladinsku politiku izolovano, već je integriše u širi sistem socijalne zaštite djece i mladih. Zakon je podijeljen u stotinjak članova koji obuhvataju različite aspekte dječije i omladinske brige, uključujući preventivne mjere, podršku porodici, zaštitu djece, participaciju mladih, kao i strukturalne i organizacione principe rada sa mladima.

Za potrebe analize omladinskog rada i organizacija, fokus stavljamo na čl.11 do čl.78 SGB VIII, koji čine posebnu cjelinu posvećenu omladinskom radu (Jugendarbeit), omladinskim organizacijama (Jugendverbandsarbeit), omladinskom socijalnom radu (Jugendsozialarbeit) i obrazovanju u političkom, socijalnom i kulturnom smislu (Erzieherischer Kinder- und Jugendschutz). Ove odredbe predstavljaju srž zakonskog pristupa Njemačke prema omladinskom sektoru.

Važno je napomenuti i da, iako Njemačka nema poseban zakon o omladinskim radnicima, profesionalizacija omladinskog rada jeste priznati aspekt ovog zakonika, a koncept tzv. anerkannte Träger der freien Jugendhilfe (priznati nosioci omladinske pomoći) podrazumijeva jasno postavljene kriterijume kvaliteta, standarda i dugoročne institucionalne i finansijske podrške, uključujući i oblike profesionalnog usavršavanja i akreditacije.

Upravo jasnoća ovih kriterijuma i kvalitet rješenja koja se tiču omladinskog rada u ovoj državi bili su povod da ovaj zakon, iako nije Zakon o mladima u užem smislu, uvrstimo u analizu.

Član 11 - Omladinski rad (Jugendarbeit)

Ova norma uređuje ključne aspekte omladinskog rada. Omladinski rad u Njemačkoj podrazumijeva slobodne aktivnosti koje su dobrovoljne, samoinicirane i u interesu ličnog razvoja mladih. Cilj je da mladi steknu kompetencije, ojačaju osjećaj za zajednicu i samostalnost. Omladinski rad uključuje kulturne, obrazovne, političke i sportske aktivnosti, ali i rad u omladinskim centrima, klubovima i neformalnim grupama.

Zakonom je jasno propisano da lokalne zajednice (opštine) imaju zakonsku obavezu da obezbijede omladinski rad i da posebno osnaže učešće mladih. Naglašava se i značaj saradnje sa omladinskim organizacijama koje imaju status freie Träger (slobodni nosioci - najčešće NVO i vjerske organizacije).

Član 12 - Omladinske organizacije i strukture učešća (Jugendverbände)

Ovaj paragraf daje zakonski osnov za djelovanje omladinskih udruženja i njihovih krovnih saveza. Poseban akcenat stavlja se na autonomiju mladih u odlučivanju, samoupravu i demokratsko učešće. Omladinska udruženja se prepoznaju kao ključni akteri omladinske politike. Uloga države je da im omogući uslove za rad i da finansira njihovo djelovanje kroz institucionalnu podršku.

Zakon priznaje da omladinski rad i omladinske organizacije predstavljaju komplement državnim institucijama i često imaju dublji doseg u zajednicama. Takođe, ova norma osigurava prostor za razvoj mreža mladih na lokalnom, pokrajinskom i saveznom nivou.

Član 13 - Socijalni rad sa mladima u riziku (Jugendsozialarbeit)

Socijalni rad sa mladima definiše se kao specifičan oblik omladinskog rada koji se usmjerava ka mladima sa smanjenim socijalnim šansama, mladima koji su suočeni sa siromaštvom, obrazovnim neuspjehom, migracionim izazovima ili problemima mentalnog zdravlja.

Cilj ove norme je osigurati individualnu podršku mladima kako bi se integrisali u obrazovni sistem, tržište rada i društvo u cjelini. Pored toga, lokalne samouprave su pozvane da razviju ciljane programe u saradnji sa školama, poslodavcima, savjetovalištima i drugim akterima.

Bitno je naglasiti da ova odredba omogućava programsku i institucionalnu podršku organizacijama koje sprovode ovakve aktivnosti, što čini temelj za razvoj preventivnih i inkluzivnih mehanizama rada sa mladima.

Član 14 - Pedagoška zaštita mladih (Erzieherischer Kinder- und Jugendschutz)

Ova norma uvodi obavezu države da razvija programe zaštite mladih od štetnih uticaja, uključujući medije, nasilje, droge i diskriminaciju. Pedagoška zaštita mladih podrazumijeva preventivne edukativne mjere i informisanje - ne samo mladih, već i njihovih porodica i nastavnika.

Zakon ovim članom promoviše osnaživanje mladih za donošenje odgovornih odluka. Takođe, podržava projekte koji se bave digitalnim opismenjavanjem, prevencijom vršnjačkog nasilja i podsticanjem mentalne otpornosti.

Član 72 - Ugovori o pružanju usluga

Ovaj član predstavlja osnov za zaključivanje ugovora između javnih službi za mlade i priznatih nosilaca slobodne omladinske pomoći.

U pitanju su tzv. Leistungsvereinbarungen – ugovori kojima se definišu konkretne usluge koje organizacija pruža, kriterijumi kvaliteta, metodološki standardi i očekivani rezultati.

Ugovori se zaključuju kako bi se osigurao dugoročan i stabilan odnos između javnog i nevladinog sektora. Cilj je da se omogući programski razvoj i kontinuitet rada organizacija, dok istovremeno ostaje prostor za kreativnost i pristup “odozdo prema gore” koji karakteriše slobodnu omladinsku pomoć. Ova norma ne propisuje detaljan sadržaj ugovora, već omogućava fleksibilnost i lokalnu adaptaciju.

Član 72a - Isključenje iz rada osoba osuđenih za teška krivična djela

Ovaj član ima zaštitnu funkciju: predviđa da osobe koje su pravosnažno osuđene za određena teška krivična djela (npr. seksualna zloupotreba maloljetnika, trgovina djecom) ne smiju biti angažovane u pružanju usluga koje uključuju kontakt sa djecom i mladima. Organizacije koje saraduju sa sistemom javne pomoći moraju vršiti provjere putem izvoda iz kaznene evidencije i preduzeti mjere zaštite.

Norma je u funkciji zaštite djece i mladih, ali istovremeno stvara dodatne obaveze za omladinske organizacije koje žele da učestvuju u javno finansiranim projektima.

Član 74 i 74a - Ugovorno i projektno finansiranje omladinskih organizacija

Omladinske organizacije u Njemačkoj se finansiraju prema jasnim principima definisanim u čl. 74. U ovom članu, zakon postavlja osnovni uslov: javna sredstva mogu biti dodijeljena samo ako aktivnosti organizacije doprinose ostvarivanju ciljeva iz SGB VIII - dakle, razvoju mladih, podsticanju njihove participacije i jednakih šansi, i jačanju zajednice.

Da bi slobodna organizacija bila prihvatljiva za institucionalno ili projektno finansiranje, ona mora:

- Biti stručno kvalifikovana, odnosno imati osoblje sa adekvatnim znanjem i iskustvom u oblasti rada sa mladima;
- Pružati garancije za pravilno, odgovorno i efikasno korišćenje sredstava;
- Raditi u skladu sa osnovnim principima omladinske politike, naročito na način koji poštuje prava mladih i doprinosi njihovom razvoju;
- Imati transparentne ciljeve i organizacionu strukturu;
- Djelovati u javnom interesu, a ne na komercijalnoj osnovi.

Zakon izričito podstiče da se finansiranje vrši putem dugoročnih ugovora, gdje god je to moguće, kako bi se osigurala stabilnost i održivost omladinskih organizacija. Kada su ispunjeni uslovi, organizacije ne treba da dobijaju samo jednokratne donacije za projekte, već mogu da računaju na strukturno finansiranje, kako bi održale osnovne funkcije, prostor, osoblje i kontinuitet rada.

Međutim, finansiranje može biti i projektno - vezano za specifične aktivnosti ili inovativne programe - ali se u tom slučaju zahtijeva jasna evaluacija uticaja i transparentnost trošenja sredstava.

U članu 74a dodatno se propisuju obaveze organizacija da na zahtjev dostave sve potrebne informacije o korišćenju javnih sredstava, a nadležni organi imaju pravo da vrše kontrolu.

Iako se propisuje nadzor nad korišćenjem sredstava, član 74 veoma pažljivo balansira odnos između države i organizacija: Jugendamt može kontrolisati realizaciju programa, ali ne smije zadirati u autonomiju u definisanju metoda rada, identiteta i vrijednosti organizacije.

Član 74b (ako je primjenjiv u konkretnom zakonodavnom okviru pokrajine) može uključivati i posebne fondove za inovacije ili krizne intervencije. Takođe, zakon predviđa mogućnost dodatne podrške marginalizovanim grupama mladih, kao što su mladi migranti, mladi sa invaliditetom ili mladi iz ruralnih sredina.

Član 75 - Priznavanje nosilaca slobodne omladinske pomoći

Njemački zakon o dječjoj i omladinskoj zaštiti u članu 75 propisuje uslove pod kojima neka organizacija može biti formalno priznata kao "Träger der freien Jugendhilfe" – nosilac slobodne (nevladine) omladinske pomoći. Iako se ovdje ne koristi termin „akreditacija“, ovaj status je upravo to: institucionalno priznanje koje omogućava organizacijama pristup javnim sredstvima, saradnju s javnim strukturama i učešće u pružanju omladinske pomoći u skladu sa zakonom.

Da bi neka pravna osoba ili udruženje osoba (npr. nevladina organizacija) bilo priznato, mora ispuniti sljedeće kriterijume:

- Djelovanje u oblasti omladinske pomoći – organizacija mora imati programski i operativni fokus koji se uklapa u širi okvir definisan čl. 1 SGB VIII, dakle, mora sprovesti aktivnosti koje doprinose razvoju, zaštiti i osnaživanju djece i mladih.
- Neprofitni karakter – cilj djelovanja mora biti opštekoristan, a ne komercijalan. Organizacija mora biti osnovana radi javnog dobra, što se u Njemačkoj najčešće formalizuje kroz status „gemeinnützigkeit“.
- Stručni i kadrovski kapaciteti – organizacija mora pokazati da ima neophodnu stručnost i ljudske resurse koji omogućavaju kvalitetno sprovođenje aktivnosti u oblasti omladinske pomoći. Ovo uključuje zaposlene ili saradnike sa odgovarajućom stručnom spremom i iskustvom u radu s mladima.
- Usklađenost s osnovnim vrijednostima Ustava – organizacija mora garantovati da svojim radom promoviše vrijednosti sadržane u njemačkom Ustavu, uključujući demokratski poredak, ravnopravnost i poštovanje ljudskih prava. Ovo je važno, naročito u kontekstu zaštite mladih od ekstremizma i ideološki spornog djelovanja.

Zakon takođe propisuje da organizacije koje su najmanje tri godine aktivne u ovoj oblasti i ispunjavaju prethodno navedene uslove imaju pravo na priznanje. Ova klauzula dodatno učvršćuje ulogu prakse i kontinuiteta kao kriterijuma povjerenja.

Osim toga, član 75 eksplicitno navodi da se crkve, vjerske zajednice javnog prava, kao i savezi organizacija socijalne zaštite (Wohlfahrtsverbände) na saveznom nivou, automatski smatraju priznatim nosiocima omladinske pomoći. Ovo odražava posebno povjerenje koje država Njemačka ima prema ovim institucijama, imajući u vidu njihovu istorijsku i društvenu ulogu.

Priznavanje kao Träger der freien Jugendhilfe predstavlja ključni prag koji organizacija mora da pređe da bi mogla da:

- učestvuje u javnim programima finansiranja;
- dobije podršku lokalnih Jugendämter (kancelarija za mlade);
- utiče na donošenje odluka u sektoru omladinske politike;
- koristi javne resurse i infrastrukturu.

Drugim riječima, član 75 je središnji mehanizam kroz koji se ostvaruje institucionalna validacija i podrška omladinskim organizacijama u Njemačkoj. On obezbjeđuje osnovu za profesionalizaciju sektora, postavljajući jasne kriterijume stručnosti, vrijednosne orijentacije i društvenog doprinosa.

Član 76 - Postupak priznavanja i zaštita prava

U ovom članu se propisuje kako se vodi postupak priznavanja iz člana 75, te se omogućava pravo na žalbu ako organizacija smatra da je neosnovano odbijena. Ova procedura garantuje transparentnost i pravnu sigurnost, omogućavajući organizacijama da zaštite svoje pravo na jednak tretman i finansijsku podršku.

Član 77 - Obaveza saradnje i planiranja

Ovdje se dalje konkretizuje odnos između javne uprave i organizacija civilnog društva. Službe za mlade su dužne da kontinuirano vode dijalog sa nevladinim sektorom, uključujući ih u planiranje, evaluaciju i donošenje strateških odluka. Ovo je ključan normativni temelj za model kooperacije koji je karakterističan za njemački sistem – tzv. kooperativni pluralizam.

Član 78 - Ugovorne forme i zajedničke strukture

Član predviđa različite modele ugovorne saradnje: od tradicionalnog partnerstva do Entwicklungsvereinbarungen (razvojnih sporazuma) koji se koriste za eksperimentalne ili inovativne pristupe. Takođe se stimuliše stvaranje zajedničkih radnih grupa, savjetodavnih tijela ili platformi koje okupljaju različite aktere.

Čl. 79 - Nadležnosti i nadzor

Ovdje se normira koje institucije na nivou Savezne Republike i saveznih pokrajina imaju nadležnost za sprovođenje i nadzor SGB VIII. Određuje se i da se finansiranje mora odvijati u skladu sa opštim pravilima budžetskog prava, čime se jača odgovornost i transparentnost korišćenja sredstava.

Član 80 - Evaluacija i izvještavanje

Na kraju ovog segmenta zakona, čl. 80 propisuje obavezu evaluacije i izvještavanja o sprovođenju mjera omladinske pomoći. Upravni organi su dužni da prikupljaju podatke, analiziraju učinke i transparentno prezentuju rezultate javnosti. Ova norma služi i za unapređenje politika zasnovanih na dokazima (evidence-based policymaking), ali i za podsticanje odgovornosti kod svih aktera.

Član 87 - Povraćaj sredstava (Rückforderung von Leistungen)

Ako se utvrdi da su sredstva koja su dodijeljena u okviru dječije i omladinske pomoći korišćena suprotno zakonu ili mimo namjene, nadležni organ ima pravo da zatraži njihov povraćaj. Ova norma osigurava finansijsku odgovornost i pravilnu upotrebu javnih fondova.

Član 88 - Upravni nadzor (Fachaufsicht)

U ovom članu se propisuje da pokrajinski nadležni organi imaju pravo i obavezu da sprovode stručni i pravni nadzor nad radom lokalnih tijela javne omladinske pomoći, kao i nad priznatim organizacijama kada primaju javna sredstva. Nadzor se odnosi na poštovanje zakona i na stručnu usklađenost rada sa principima omladinske politike.

Čl. 89 – Statistika dječije i omladinske zaštite (Statistik der Kinder- und Jugendhilfe)

Ova norma predviđa sistematsko prikupljanje statističkih podataka o uslugama, korisnicima, organizacijama i resursima u sektoru omladinske pomoći. Statistika služi kao osnova za analizu potreba, planiranje mjera i evaluaciju politika.

Kako se u zakonu definišu omladinske organizacije i ko se sve smatra subjektom omladinskog sektora?

Zakon ne koristi termin "omladinska organizacija" u formalnom smislu, već govori o Träger der freien Jugendhilfe – nosiocima slobodne (nevladine) omladinske pomoći. Prema čl. 75, to su pravna lica i udruženja koja djeluju u oblasti omladinske pomoći, imaju neprofitni karakter, odgovarajuće kapacitete i stručnost, te rade u skladu s vrijednostima Ustava.

Nadalje, automatski priznati subjekti su vjerske zajednice i nacionalne mreže organizacija socijalne zaštite (Wohlfahrtsverbände). Dakle, omladinski sektor je šire shvaćen – obuhvata i udruženja, fondacije, škole, crkve i druge pružaoce usluga koji se bave mladima u skladu sa čl. 1 SGB VIII.

Da li zakon pruža pravnu i finansijsku autonomiju omladinskim organizacijama, uključujući operativno (strukturno) finansiranje?

Da, zakon eksplicitno garantuje pravnu i finansijsku autonomiju nosilaca slobodne omladinske pomoći. Čl. 74 propisuje da se finansiranje daje putem ugovora ili sporazuma, ali uz očuvanje samostalnosti organizacije u pogledu sadržaja i strukture rada.

Pored programskog finansiranja, članovi 70–74 regulišu i operativno finansiranje, s naglaskom na princip javnog interesa. Organizacije koje ispunjavaju zakonske uslove mogu dobiti sredstva za projekte, radne aktivnosti, pa čak i institucionalnu podršku (npr. za omladinske centre).

Koji su institucionalni mehanizmi podrške (npr. savjeti za mlade, nacionalne komisije, krovne organizacije)?

Zakon predviđa više nivoa savjetodavnih i strateških tijela. Na lokalnom nivou, omladinski savjeti (Jugendhilfeausschüsse) imaju ključnu ulogu. Čl. 71 i 80 predviđaju uključivanje civilnog društva u planiranje i odlučivanje o omladinskim politikama, kroz tzv. Jugendhilfeplanung.

Osim toga, mreže priznate na nacionalnom nivou (Wohlfahrtsverbände, crkve, krovne omladinske organizacije) imaju status priznatih partnera države u planiranju i pružanju omladinskih usluga.

Kako se reguliše omladinski rad i da li postoji zakonsko prepoznavanje omladinskog rada kao posebne djelatnosti, u cilju profesionalizacije omladinskog rada?

Da, Njemačka veoma precizno prepoznaje omladinski rad (Jugendarbeit) kao poseban segment omladinske pomoći. Čl. 11 detaljno opisuje sadržaj omladinskog rada: nudi usluge koje mladi sami biraju, podstiče samostalnost, participaciju, kreativnost, volontiranje, socijalnu pravdu i rodnu jednakost. Zakon prepoznaje omladinski rad kao posebnu oblast sa vlastitom metodologijom, čime se postavlja temelj za njegovu profesionalizaciju, stručno usavršavanje i finansiranje.

Da li postoje mehanizmi akreditacije omladinskih radnika i organizacija radi osiguranja kvaliteta?

Da. Čl. 75 propisuje uslove za priznavanje nosilaca omladinske pomoći, a čl. 72a uvodi obaveznu provjeru podobnosti stručnih radnika, uključujući da li su osuđivani za krivična djela protiv maloljetnika.

Pored toga, organizacije koje žele ugovore o pružanju usluga moraju dokazati kapacitete i kvalitet (čl. 74). Time je uspostavljen de facto sistem akreditacije kroz zakonske uslove i lokalne kriterijume koje postavljaju opštine i pokrajine.

Postoji li zakonsko pravo na infrastrukturu i prostore za rad omladinskih organizacija?

Zakon ne propisuje eksplicitno "pravo" na prostor, ali u čl. 11 se navodi da omladinski rad treba da bude dostupan svim mladima i da se mora obezbijediti u skladu sa njihovim interesima i potrebama, što implicitno podrazumijeva infrastrukturu.

U praksi, lokalne vlasti često finansiraju i ustupaju prostore za omladinske centre, što proizilazi iz čl. 74 koji omogućava finansiranje objekata, aktivnosti i osoblja.

Da li je omogućeno uključivanje omladinskih organizacija u formalne procese donošenja odluka?

Da. Prema čl. 80, u planiranju omladinskih politika i mjera mora se uključiti zajednica mladih i njihovi predstavnici. Omladinske organizacije imaju mjesta u Jugendhilfeausschuss – lokalnim savjetima za omladinsku pomoć, koji imaju formalnu ulogu u budžetiranju i strategijama.

Ovo je jedan od najsnažnijih modela u Evropi kada je riječ o formalizovanoj participaciji omladinskog sektora u donošenju odluka.

Kako se podržava razvoj mreža i saveza omladinskih organizacija na nacionalnom i lokalnom nivou?

Zakon ne propisuje eksplicitno formiranje mreža, ali im pruža strateški i finansijski prostor. Priznate krovne organizacije (npr. Bundesjugendring) igraju ključnu ulogu na nacionalnom nivou, a članovi 74 i 75 omogućavaju trajno finansiranje i priznanje mreža koje ispunjavaju kriterijume stručnosti, djelovanja i javnog interesa.

Time se podstiče udruživanje, razmjena znanja i strateški rad u omladinskom sektoru.

Uporedna tabela ključnih elemenata sa zemljama EU

Pitanje	Crna Gora	Estonija	Finska	Njemačka
1. Definicija omladinskih organizacija i subjekti sektora	Nema definicije; NVO koje sprovode omladinsku politiku	Definisane kao neprofitne organizacije sa ≥2/3 mladih članova	Definisane kao neprofitne organizacije koje sprovode omladinski rad	Subjekti su nosioci slobodne omladinske pomoći (čl. 75)
2. Pravna i finansijska autonomija (uključujući strukturalno finansiranje)	Ne; samo projektno finansiranje preko javnih konkursa	Da; moguće je godišnje operativno finansiranje	Da; državno finansiranje za centre, radionice i aktivnosti	Da; operativno i programsko finansiranje uz autonomiju (čl. 74)
3. Institucionalni mehanizmi podrške	Savjeti za mlade u opštinama, Direktorat za mlade	Savjet za mlade, radne grupe, Nacionalna strategija	Opštinski savjeti za mlade, regionalni koordinatori	Jugendhilfeausschüsse i nacionalne mreže (čl. 71, 80)
4. Zakonsko prepoznavanje omladinskog rada	Ne postoji eksplicitno prepoznavanje	Prepoznat kao posebna djelatnost, s definisanim standardima	Zakonom prepoznata djelatnost, sa vrijednosnim okvirom	Omladinski rad eksplicitno prepoznat (čl. 11)
5. Akreditacija omladinskih radnika i organizacija	Ne postoje mehanizmi akreditacije	Postoje standardi kvaliteta i indirektni mehanizmi evaluacije	Postoje formalni kriterijumi i praćenje kvaliteta	Priznavanje organizacija i provjera stručnjaka (čl. 72a, 75)
6. Pravo na prostor i infrastrukturu	Nije zakonski regulisano	Zakon ne garantuje, ali se podrazumijeva kroz podršku	Zakon podstiče obezbjeđivanje prostora	Podržava se infrastrukturom lokalno, implicitno u čl. 11
7. Uključivanje u procese donošenja odluka	Savjetodavno učešće kroz lokalne savjete	Učešće kroz strateške dokumente i savjete	Učešće kroz lokalne savjete, školske strukture	Formalno učešće kroz savjete i komisije (čl. 80)
8. Razvoj mreža i saveza	Nije predviđena podrška razvoju mreža	Podržava se kroz finansiranje saveza i unija	Podržava se kroz nacionalne mreže i grantove	Finansiranje i priznanje saveza (čl. 74, 75)

Uporedna analiza pokazuje znatne razlike u normativnom pristupu omladinskoj politici među posmatranim zemljama. Dok Crna Gora još uvijek nema zakon koji sistemski prepoznaje omladinske organizacije kao specifičan pravni subjekt, zemlje poput Finske i Njemačke razvile su sofisticirane mehanizme za finansiranje, institucionalnu podršku i akreditaciju omladinskih radnika. Estonija nudi jasan model kroz standarde kvaliteta, kriterijume za grantove i uključivanje omladine u odlučivanje. Njemački model, oslonjen na SGB VIII, ističe se po profesionalizaciji sektora i dobro razvijenoj strukturi priznanja i finansiranja pružalaca omladinskih usluga. Crna Gora, iako pokazuje pozitivne pomake, nema dovoljno operativnih instrumenata za dugoročni razvoj omladinske politike. Ova komparacija jasno sugeriše potrebu za suštinskom reformom i zakonodavnim iskorakom, kojim bi Crna Gora postala lider u regionu.

Preporuke za izmjene Zakona o mladima

#	Preporuke	Prioritet
1	Definisanje i diferencijacija omladinskih subjekata <ul style="list-style-type: none"> • U zakon je potrebno jasno uvesti definiciju omladinske organizacije kao posebnog pravnog lica, uz kriterijume kao u regionu, npr. da najmanje dvije trećine članova i upravljačke strukture budu mladi • Preporučuje se uspostavljanje razlikovanja između omladinskih organizacija, organizacija za mlade i organizacija koje sprovode omladinske aktivnosti, kao u zakonima Srbije, Albanije i Sjeverne Makedonije. • Uspostaviti javan i ažuran registar omladinskih organizacija, kako bi se obezbijedila transparentnost, olakšalo praćenje ispunjenosti kriterijuma i omogućilo strateško planiranje podrške.	VISOK
2	Finansijska održivost i kriterijumi za budžetsku podršku <ul style="list-style-type: none"> • Uvesti mogućnost višegodišnjeg operativnog (strukturalnog) finansiranja za omladinske organizacije koje ispunjavaju jasne uslove – one koje imaju kontinuitet rada od najmanje tri godine, minimum 100 članova i dokazane rezultate i doprinose javnom interesu. Ovakvi modeli postoje u Njemačkoj (čl. 75), Finskoj i Estoniji. • Dodjeljivanje sredstava bi trebalo da bude zasnovano na prethodnim rezultatima, obimu djelovanja, kvalitetu programa i geografskom pokrivanju – po ugledu na finske kriterijume. • Propisati zakonski minimum izdvajanja za omladinsku politiku, npr. 0.3% budžeta, kao u Sjevernoj Makedoniji, što bi obezbijedilo stabilniju osnovu za planiranje.	VISOK
3	Akreditacija i profesionalizacija omladinskog rada <ul style="list-style-type: none"> • Preporučuje se uvođenje sistema akreditacije omladinskih organizacija i omladinskih radnika, sa elementima slovenskog i njemačkog sistema (mehanizmi za ocjenjivanje stručnih i programskih kapaciteta, sertifikovane obuke validacijskog karaktera, uz priznavanje neformalnog obrazovanja)	SREDNJI

#	Preporuke	Prioritet
4	<p>Infrastruktura i omladinski klubovi</p> <ul style="list-style-type: none"> Omladinski klubovi, centri i prostori trebaju se povjeravati isključivo omladinskim organizacijama koje ispunjavaju standarde rada i imaju kontinuitet, čime se jača profesionalizacija i smanjuje prostor za neformalne i neodržive inicijative. 	VISOK
5	<p>Mehanizmi žalbe i pravna zaštita</p> <ul style="list-style-type: none"> Preporučuje se jačanje mehanizama žalbi i prijavljivanja neregularnosti, kako na lokalnom tako i na nacionalnom nivou, u cilju unapređenja transparentnosti i odgovornosti. Posebna pažnja treba da se posveti ulogama nezavisnih tijela ili komisija koje bi pratile dodjelu sredstava i sprovodile nadzor. 	VISOK
6	<p>Participacija i jačanje saveza/mreža</p> <ul style="list-style-type: none"> Potrebno je osnažiti mreže omladinskih organizacija kroz zakonsku podršku savezima (npr. finansiranje njihovih kapaciteta i profesionalnog kadra), kao i kroz mehanizme za učestvovanje u Savjetima za mlade na lokalnom i nacionalnom nivou, npr. na osnovu modela iz BiH i Finske. 	SREDNJI
7	<p>Statističko praćenje i evaluacija</p> <ul style="list-style-type: none"> Neophodno je sistematsko vođenje statistike o omladinskim organizacijama, članstvu, programima, finansiranju i uticaju – kao osnov za razvoj politike zasnovane na dokazima (evidence-based policy). Ovakav pristup se već primjenjuje u Finskoj i Njemačkoj kroz nacionalne registre i evaluacione alate. 	SREDNJI

Zaključak

Analiza uporednih zakonodavstava pokazuje da postoje snažni modeli koji omogućavaju omladinskim organizacijama da se razvijaju uz stabilnu, pravednu i strateški usmjerenu podršku države. Iskustva Finske, Njemačke, Estonije, Slovenije i drugih zemalja jasno pokazuju da pravno prepoznavanje, programsko i višegodišnje finansiranje, akreditacija omladinskih radnika, te diferencirano razumijevanje aktera u omladinskom sektoru predstavljaju ključne stubove kvalitetne omladinske politike, koja zauzvrat daje nemjerljiv doprinos našoj sadašnjosti i budućnosti.

Crna Gora ima kapacitete, ali i odgovornost, da unaprijedi svoje zakonodavstvo u skladu sa evropskim praksama, kako bi mladima i omladinskim organizacijama pružila uslove za stabilan rast, učešće i doprinos društvu. Neophodno je djelovati proaktivno, strateški i sa povjerenjem u znanje i sposobnosti omladinskog sektora. Reforma koja je pred nama je prilika da mladi postanu istinski partneri u izgradnji demokratskog, otpornog i pravednog društva. Vrijeme je za pametnu i hrabru promjenu, koja Crnu Goru može učiniti liderom u regionu i još dostojnijom kandidatkinjom za članstvo u Evropskoj uniji, koja mlade stavlja na pijadestal svoje socijalne politike.

MOACG će u ovom procesu nastaviti da bude kredibilan, snažan i pouzdan partner mladima, kolegama iz civilnog sektora i institucijama, u nadi da će zajednički naponi proizvesti najbolje rezultate i pogodnosti za omladinsku populaciju Crne Gore.

Mladi pokreću!

Bibliografija

Crna Gora

- Zakon o mladima ("Službeni list CG", br. 083/20).
- Nacionalna strategija za mlade 2023–2027 (Ministarstvo sporta i mladih, Crna Gora).

Bosna i Hercegovina

Federacija Bosne i Hercegovine

- Zakon o mladima Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 36/10).
- OSCE Mission to Bosnia and Herzegovina & PRONI Centar. (2022). Obuka i certifikacija službenika/ca za mlade o zapošljavanju. Preuzeto sa: [Komparativna analiza zakona o mladima u zemljama Jugoistočne Evrope \(regionalni izvještaji i pregledi\)](#).

Republika Srpska

- Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", br. 98/04).

Estonija

- Youth Work Act (No. RT I, 2010, 44, 262; consolidated version valid until 31.08.2025).
- Youth Work Act – English translation, available via Estonian Ministry of Education and Research.

Finska

- Youth Act (1285/2016) [Nuorisolaki].
- Ministry of Education and Culture. "Youth Work and Youth Policy in Finland."
- Implementing Decrees and Amendments (20.3.2023).

Njemačka

- Achtes Buch Sozialgesetzbuch (SGB VIII) – Kinder- und Jugendhilfe.
- Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (BMFSFJ). "Child and Youth Services in Germany."
- Službeni prevod i radni materijali: [gesetze-im-internet.de](https://www.gesetze-im-internet.de); verzija važeća od 10.10.2023.

Slovenija

- Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju ("Uradni list RS", št. 42/10, 58/12, 23/14, 56/18 in 84/22).
- Pomoćna dokumentacija: Strategija za mlade RS, web-portal Urad za mladino.

Dodatni izvori

- European Commission. (2023). European framework for youth policy. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Mojsilović, M. (2018). Komparativna analiza omladinske politike u Srbiji sa politikama u EU. Beograd: Krovna organizacija mladih Srbije (KOMS).
- Ivković, A., Stojanović, B., & Kaličanin, B. (2023). Glas mladih Evrope: Komparativna analiza nacionalnih politika za mlade u kontekstu Strategije za mlade EU i pregled 11 ciljeva za mlade. Beograd: Klub za osnaživanje mladih 018 – KOM 018.
- Regionalna kancelarija za saradnju mladih – RYCO. (2021). Zakoni o mladima – mladi o zakonima. Sarajevo.
- Vodič za evaluaciju omladinske politike, Council of Europe.
- OECD Youth Governance Reviews – Country Snapshots.

Kontakt

---

 nvomoacg@gmail.com

 moacg.me

 Podgorica, Crna Gora

